LUCEAFĂRUL LITERAR și ARTISTIC

Anul V, 2022 - Nr. 10. Serie nouă

Revistă culturală realizată de
Biblioteca Județeană *Panait Istrati* Brăila

PROILAVIA

Cuprins

Editorial.....1

Poezie 2

Epigramă.....7

Proză.....8

Eseu.....26

Critică literară.....28

Interviu.....31

Istorie.....34

Teatru și cronică teatrală.....36

Traduceri.....38

Opinii..... ...40

De citit.....42

De ascultat.....45

De văzut.....46

Debut.....47

Cartea și biblioteca post-COVID 19

Ne aflăm spre finele anului 2022 fără a fi amenințați de un nou val pandemic care a făcut să dispară peste trei milioane de oameni și a afectat grav viața altor sute de milioane, provocând pagube imense. În mod firesc, pandemia a stârnit o sumă de analize mult dincolo de pacienți, medici sau decidenți. Din cauza impactului, întreaga societate a analizat acest fenomen.

În SUA, Stephen Walt scria că pandemia *Covid 19 va crea o lume mai puțin deschisă, mai puțin prosperă și mai puțin liberă* (*How the World Will Look After Coronavirus Pandemic, Foreign Policy*, 20 martie 2020). Iar în plan european, Jürgen Habermas (*Kölner-Stadt Anzeiger*, 3 aprilie 2020) a declarat: *Societățile noastre complexe întâlnesc continuu mari nesiguranțe, dar acestea apar local și în momente diferite și sunt prelucrate mai mult sau mai puțin neaccidental de oameni de specialitate aflați la dispoziție, într-un subsistem sau altul al societății. Dimpotrivă, acum se răspândește global și simultan nesiguranța existențială, chiar în capetele indivizilor conectați medial. (...) Nesiguranța de acum se raportează nu numai la preluarea controlului în ceea ce privește pericolele epidemice, ci și la consecințele economice și sociale, care sunt complet neprevizibile. (....) Ceva se poate spune: nu a fost niciodată atâta cunoștință cu privire la necunoașterea noastră și la constrângerea de a trebui să acționăm și să trăim în nesiguranță.*

Măsurile de sănătate publică luate de guverne pentru a încerca să oprească răspândirea virusului au condus la o perturbare accentuată a sectorului cultural. În special, cu cât prezența fizică și interacțiunea socială sunt mai importante pentru experiența culturală, cu atât vor fi mai grav afectate. Aceasta a însemnat că activitățile din locație sau cele de pe site (de exemplu, teatru, muzică live, festivaluri, expoziții) au fost afectate mai mult decât experiențele culturale care sunt accesate digital și/sau acasă (de exemplu, TV, cărți, muzică înregistrată, jocuri).

Activitățile online apreciate la începutul pandemiei, în anii 2019 și 2020, au scăzut semnificativ în anul 2021, acest lucru dovedind că sectorul cultural este unul profund influențat de interacțiunea fizică în cadrul unor manifestări publice.

Analizând numai segmentul pe care bibliotecile îl asigură în cadrul sectorului cultural din România, putem spune că, în anul 2020, acestea au achiziționat în jur de 1.700.000 de volume, însă prin raportare la populația țării, a fost asigurat un volum de carte de numai 18 % din minimul necesar. Pe de altă parte, la activitățile organizate de biblioteci au participat 16 % din populație pentru servicii de informare și documentare și 9 % pentru celelalte servicii culturale pe care bibliotecile le desfășoară. Cumulând cele două procente, rezultă că bibliotecile au atras prin activitățile lor un număr de persoane echivalent cu 25 % din populația României, mai exact peste 4.800.000 de persoane. Toată această activitate este susținută de puțin peste 10.000 de specialiști. Raportând la populație, rezultă că fiecărui bibliotecar îi revin 480 de persoane deservite.

Una dintre întrebările majore ale momentului este dacă și în ce fel se va revitaliza consumul cultural în perioada imediat următoare. Semnalele actuale se pare că sunt unele pozitive înregistrându-se o serie de tendințe care sperăm să confirme o revenire treptată la normalitate. Astfel, la ediția din iunie de la București a BOOKFEST se înregistrau, numai în prima zi, 20.000 de vizitatori, acesta fiind cel mai mare număr de participanți în prima zi, dintre toate edițiile acestei manifestări, ceea ce a reprezentat un semnal important către editorii de carte. Conform estimărilor actuale, se înregistrează o revenire lentă și în cazul bibliotecilor publice. Aceste tendințe certifică întoarcerea treptată la nivelul anterior pandemiei și, de ce nu, poate o creștere prin raportare la anul 2019.

Dragoș Adrian NEAGU
Manager Biblioteca Județeană *Panait Istrati*
Brăila

POEZIE

Adelina-Georgeta Dozescu s-a născut în anul 1990, în Lugoj, județul Timiș. A absolvit Facultatea de Psihologie, Universitatea de Vest, Timișoara.

Textele sale literare au fost publicate în reviste de profil, precum: *Luceafărul*, *Vatra*, *Convorbiri literare*, *Fereastra*, *Dacia literară*, *Familia*, *Poezia*, *Oglinda literară* etc. A primit peste 60 de premii literare.

Motto: *Dincolo de mine sunt eu.*

let me present you
bună sunt A
fetița ce înalță zmeie
se caută în buzunare
și dă firmituri porumbeilor
pot fi B, C
oricum nu contează
în lume sunt două categorii
plângăcioșii și vânzătorii de șervețele
bună sunt A
uneori tristețea mi-o ia pe dinainte
joacă șotron
pe calendarul zilelor cu happy-end
trasează cercuri
și desenează nori
bună sunt A
am pielea lipită de haine
învârt de cheița unei păpuși
stricate
în lumea mică oamenii
potrivesc ceasurile
după meridianul din piept

flash-uri
în locul în care am făcut primii pași
crește o shaormerie
doi bătrâni în expectativă
pe bancă
un copil scapă pe jos o portocală
de-a bușilea
oamenii mă calcă pe cap
stânga dreapta grăbiți
nimeni
nu întreabă copilul
unde și-a julit genunchii
li se scurge ketchupul
așteaptă la coadă
plantați ca niște cruci

manifest
moartea e o birocraţie
vânătorii de bomboane spun poveşti
sunt zile când mulţi mă văd frumoasă
eu le spun că tristeţea e o formă de conservare

să recapitulăm moartea e o birocraţie
nu uita să te legi la şireturi

nodul gordian

dad &mom

cu mânecile suflecate
spală-ţi mâinile

mâine moartea e o birocraţie
n-avem suficientă ploaie
pentru fiecare

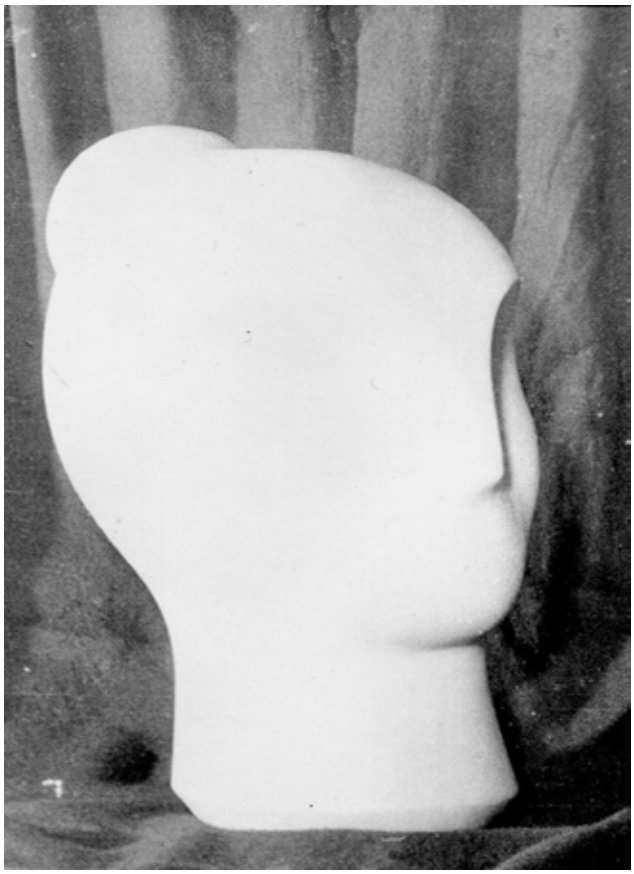

memories
mituiește-ți fricile cu bomboane
dă-ți un remember la supererou
gloria ta apune copile
nimeni nu ți-a dat instrucțiuni de folosire
prin ochii tăi mari oamenii trec și vin
liniștea le apasă tâmplele
nimeni nu înaintează un manifest pentru fericire
la coadă fiecare își pune tichetul
give up give up
lipește-ți pleoapele
noaptea nu e povestea mamei
un radio în surdină niște pijamale cu dungi
zile trase la xerox
visele au costul lor
visătorii de profesie fac coadă la talciocuri
ai decența să ții mâinile legate
cei care trag sforile
măsoară bătăile animalelor iubivore
doar păianjenii postați
pe perete
opresc timpul în ziua
în care bau bau veghea somnul pruncilor
și echilibrul era menținut
dacă mâncai tot din farfurie

autumnal
un copil trasează cu creta
the sky is the limit
între plânsul pruncului
și lopata groparului
ploaia trimite oamenii
în carapace
baloane de săpun plutesc
peste oraș

Adelina-Georgeta DOZESCU

Natalia Pîntea a absolvit Facultatea de Arte Frumoase, Universitatea de Stat Moldova (USM), specialitatea *Regie și măiestrie actoricească* în anul 2020, iar un an mai târziu a absolvit Facultatea de Litere, USM, specialitatea *Limba și literatura română și limba engleză*.

Este membră a atelierului de scriere creativă *Vlad Ioviță,* coordonator: Dumitru Crudu și redactor la revista *Timpul,* unde se ocupă de rubricile *Cronică literară* și *Interviu.*

A colaborat de-a lungul timpului cu ziare și reviste precum: *Unghiul*, *Roua Stelară*, Revista *Argeș*.

A debutat editorial cu volumul de poezii *Amurgul tăcerii*, în anul 2016.

Un avion de hârtie

Aveam cinci ani și tata mă învăța să fac avioane de hârtie
Eu mă uitam în sus, iar tata-mi zicea:
Uite cât de departe se duce!
Zece ani mai târziu tata a murit
Și astăzi când mi se face dor de tata
Arunc spre cer un avion de hârtie

Ioana

Ioana a adus un album de fotografii la școală
Sunt curioasă. Vreau să mă uit.
E blondă, are ochi albaștri și părul des cârlionțat
Are un ghizdan mare în spate, iar tatăl ei o ține de mână
În altă fotografie tatăl ei o ține în brațe
Iar la spate ascunde *Povești nemuritoare* de Frații Grimm
Eu n-am nici o fotografie împreună cu tata

Când tata a murit

Când tata a murit i-am scris o emoționantă scrisoare
Profesoara de română m-a-ndemnat s-o trimit la ziar
Când mă vedeau babele din sat își spuneau una alteia:
A fost un bețiv. Iar am roșit.
Acum am 25 de ani și aș da orice să mai pot vorbi cu bețivul acesta

XXX

Ce mult mi-aș dori să stau de vorbă cu tata
Poate atunci aș înțelege de ce mă înduioșează
Îmbrățișările bărbaților de 40 +

11 ani am căutat o fotografie de-a tatei

11 ani am căutat o fotografie de-a tatei
Am întrebat unchii și mătușile
Am scotocit prin albumele vechi ale prietenilor
Și ai vecinilor din sat
Și uite că
Acum am în sfârșit două fotografii de-ale tatei
Două fotografii pe care le-am căutat 11 ani
Și pe care credeam că atunci când le voi găsi
Voi fi în sfârșit fericită

Natalia PÎNTEA

Silvia Postoronca s-a născut la data de 23 iunie 1979, în satul Cojușna, raionul Strășeni, Republica Moldova, într-o familie de oameni simpli. A studiat în orașul Orhei, unde a absolvit Școala Pedagogică *Vasile Lupu*. Dragostea de carte i-a deschis drumul către Facultatea de Filologie, din cadrul Universității *Tiraspol*, din Chișinău.

Motto: *Devii ceea ce gândești! Ce simți, atragi! Ce îți imaginezi, creezi!* (Buddha)

Tu femeie!
Tu, femeie, veșnică trăire,
Știi să pătrunzi departe,
În fulgerul iubirii.
Aduci senin în inimi,
Faci vânturi să zâmbească
Și scoți din adâncimi
Blândețea ta cerească.
Un plop în vârf de munte,
A focului lumină,
Ești a scăpării punte,
A cerului regină.
Când astrul cade-n beznă,
Închizi ușa tristeții,
Ascunzi a vremii rană
Și ridul bătrâneții.
Găsești puteri ce-ndoaie
Și fierul ruginit.
De-i frig, de-i vânt, de-i ploaie,
Ești cuget pătimit.
Și zeii se închină,
Plecându-și fruntea-n jos,
La firea cea divină,
Cu sufletu-i milos.

Toamnă târzie
Peste drum se vede ceață
Din fereastra amorțită,
Vremea s-a schimbat la față,
Frunza cade obosită.
Cuibul mic rămâne-n pace
Doar cu streașina de vorbă,
Lemnul cel uscat își face
Loc, în gura cea de sobă.
Dintr-o cană abur urcă
Spre tavanul încălzit,
Ghemul pe sub masă toarce
Între timpuri adormit.

Măicuța mea, ființă blândă
Mulțumesc, dragă măicuță,
Cu iubirea ce mi-ai dat
Și cu buna ta povață
Om să fiu m-ai învățat.
Viața-ntreagă ai muncit
Să mă crești de mare seamă,
Multe nopți nu ai dormit,
Ca să-mi fie bine, mamă.
Ai știut cum să-ncălzești
Cu un zâmbet lumea toată,
Să împarți, să dăruiești
Dragoste și bunătate.
Înc-o viață îmi doresc
Să te strâng la piept umil,
Ochii mari să ți-i privesc
Tot cu suflet de copil.

Ce este fericirea...
Ce este fericirea,
Ce noțiune are?
Se naște din iubire,
Din inima ta care
Descoperă scântei,
Combină simțuri bune,
Se bucură de soare,

Se bucură de lună.
Nu cere lucru mare,
Ea lângă tine este
Și din a ta visare,
Adună o poveste.
Fii un copil în suflet,
Fă-ți aripi, ca să zbori,
Să poți lăsa un zâmbet,
Când te ridici spre nori.

Cât părinții sunt în viață

Vremea-n goană a trecut,
A crescut feciorul mare,
Om de seamă s-a făcut
Ş-acum e mândria mamei.
Şi-a plecat scumpul fecior
Să-şi găsească-n viaţă rost,
S-a scurs apa din izvor,
El pe-acasă n-a mai fost.
La portiţa ruginită
Nucul a îmbătrânit,
Mama nu mai stă la poartă,
Fiul tot n-a mai venit.
Anii l-au încărunţit,
Amintirile-l frământă,
S-a întors fiul rănit
La căsuţa pustiită.
Cât părinţii ne sunt vii
Şi portiţa e frumoasă,
Încă mai suntem copii,
Încă mai venim acasă.

Monolog de toamnă

Să te uiți la mine
Prin argint de ploaie,
Vreau să-mi scald privirea
În culoarea ta.
Mi-oi aşterne frunza
Dusă prin şiroaie
Şi-ntr-un clar de lună
Te voi aştepta.
Aduna-voi trilul
De privighetoare
Și al ei zbor mirific
Te va căuta,
Printre gânduri calde,
Vise curgătoare
Într-un clar de lună
Te voi aştepta.

Dor de bunica

Am rugat aseară ceasul,
Să dea timpul înapoi,
Înc-o dată s-aud glasul,
Care ne-a crescut pe noi.

Am rugat timpul cu milă,
Să-şi desfacă a sa aripă,
Să mă facă iar copilă,
De-ar fi măcar pe o clipă.

Să alerg desculț prin iarbă,
Roua să-mi alinte fața,
Cu miros de pâine albă,
Să mă scol de dimineață.

Dar el n-are ocolire
Și nici stație nu are,
Mi-a lăsat doar amintire
Şi mă doare, rău mă doare...

Gândul toamnei

Toamna gândurile-şi scrie
Pe o frunză de gutui
Și răsună poezie,
Umedă cu ochi gălbui.
Și cuvântă ploi răzlețe,
Glia, codrul viguros,
Gândul toamnei cu noblețe
Îl împrăştie frumos.
Zorii scriu cuvinte-n rouă,
Printre fumul aromat,
Poezia toamnei plouă,
Între frig şi între cald.

Amintiri nemuritoare

Penița-ncet, încet coboară,
Lăsând pe rânduri mărturii,
Din amintiri nemuritoare,
Izvoare curg între hârtii.
Atinge vârfuri ascuțite,
Ce peste ani uitate-au fost,
Cu străluciri de zei sfințite,
Cuvintele își au un rost.
Trezește inimi amărâte,
Cu povestiri topind ghețari,
Căci foaia rabdă necăjită,
De soarta-i pusă pe altar.
Și va rămâne-o veșnicie,
Ce-a scris penița cu povară,
Cu pildă-n vremuri să rămână
A ei voință și răbdare.

Silvia POSTORONCA

Bobi Lazăr a debutat literar în anul 2006, în ziarul *Brăila*, unde a publicat poezii, pamflete și epigrame.

Textele sale au apărut și în revista *Casa Speranței*, C.A.R.P. *Ana Aslan*, Brăila, 2018. A publicat volumele: *Ulicioara Patimilor*, din trilogia *Din umbra timpului*, Editura *Lucas*, Brăila, 2017; *Urmele umbrei*, Poezii, Editura *Lucas*, Brăila, 2019, de asemenea, are în pregătire volumul *Strigătul tăcerii*, din trilogia *Din umbra timpului*.

Versurile sale au apărut în antologia de poezie lirică *Treptele speranței*, Editura *Lucas*, Brăila, 2017.

Pentru activitatea sa, a primit distincțiile: Diplomă de participare la Salonul Național de Artă Naivă *Înviere și Lumină*, ediția a V-a, Galați, 2008.

Diplomă aniversară *Centenarul Marii Unirii 1918 – 2018*, acordată de cenaclul *Casa Speranței Brăila*.

Diplomă de excelență pentru participarea la antologia de poezie lirică *Treptele speranței*, acordată de *Liga scriitorilor români*, Brăila, 1 februarie 2019.

Om informat
Citeam ieri, tată, în *Scânteia*,
Că nu mai poți să-ți bați femeia.
Unii susțin că este bine.
Dar azi mă bate ea pe mine.

Om circumspect
Să nu dai sfaturi prostului vreodată
El repede te prinde de dușman
Că mintea lui mereu întunecată
E poleită veșnic cu catran.

De ziua ei
Soacrei o floare când i-am dus
S-a răsucit cu josu-n sus
O așezasem pe mormânt, pios,
Dar m-a simțit și s-a întors pe dos.

Post vacant
A murit bietul Stamate,
Ăl de le știa pe toate.
Dar nu ca unul amator:
Omul era… informator.

Singurul adevăr
L-am întrebat pe Dumnezeu
Pe-aici care-i rostul meu?
Mi-a răspuns șoptit, în barbă:
Sunteți îngrășământ la iarbă.

Stomatologică
Un dinte costă cât un elefant,
E greu să ai necazuri la dantură.
Eu am vândut și casă, și Trabant
Și am plătit doar patru dinți din gură.

La Tribunal
Eu sunt ultragiatul, cel bătut
Se lamenta-n instanță un polițist.
Pârâtul, stând în cârje, tăcea mâlc.
Cu act eliberat de medicul legist.

Sentință cu dilemă
Să i se taie mâna dreaptă
Pe buturuga ce-l așteaptă!
Iar hoțul-a-început să plângă:
Cum o să mai fur cu mâna stângă?

Un cârciumar la mare
Când a văzut ce apă multă
Aduce marea la hotar
I-a fulgerat prin mintea-i scurtă:
Aș vinde-o toată la pahar.

Solicitudine
Mergând Ion la Primărie
Să dea un act la înregistrat
I s-a răspuns în bășcălie:
Nu vezi că timbru-i netimbrat?

Bobi LAZĂR

PROZĂ

Oare

I se spune Oare. De fapt, se numește Marioara, dar încă de când a început să vorbească, răspundea la toată lumea care o întreba cum o cheamă, același răspuns: *Oare.* Așa că Oare i-a rămas numele!

Anii au trecut și Oare a crescut mare. S-a măritat pe la 17 ani, că așa erau vremurile, cu un flăcău tomnatec, cu vreo doisprezece ani mai mare. Așa au vrut părinții, iar Oare nu s-a opus. După vreo doi ani, a avut și un băiat, lumina ochilor ei. L-a născut cu greu, de parcă întreg corpul ei nu voia să-l lase să intre în lumea asta rea, unde Oare se simțea mereu a nimănui, o frunză în vânt. N-a mai avut alți copii. El, băiatul lui Oare, ce nume ar fi putut purta decât Soare? Așa îl alinta și tot așa i-a rămas numele pentru ceilalți, deși Danu îl chema în acte și popa Bogdan i-a pus numele în apă.

Au trecut alți ani, bărbatul i-a murit la o nuntă, unde băuse până când și-a lepădat sufletul în mâinile celui pe care l-a slujit o viață întreagă. Oare n-a plâns, i-a făcut doar cele rânduite și s-a pus pe așteptat. Nu a durat prea mult și raza ei de Soare i-a împlinit viața. I-a adus noră în casă. Una frumoasă și înaltă ca și el, mândria satului. Oare zâmbea acum, deși nimeni, niciodată, nu i-a arătat cum să o facă.

Alți ani au trecut. Într-o zi, Oare a sărit din pat. Inima i se zbătea tare. A început să se roage, fără să știe cui, fără să știe de ce. Vestea s-a abătut asupra casei ei precum un trăsnet. Soare, bucată ruptă din Oare, a pierit deodată. A strigat, a plâns, a tăcut. Ochii i s-au stins, glasul i-a pierit.

I se spune Oare. Arar, oamenii din sat îi mai trec pragul, ca să-i lase un blid de mâncare. Cei mai mulți au uitat de ea, au uitat de Soare. Ochii ei au rămas goi, glas îi e tăcerea. Nora i-a plecat demult, după un alt bărbat. Era tânără și frumoasă! Pe prispa veche, Oare stă, oftează și sufletul ei rostește la nesfârșit o singură întrebare: *Oare pentru ce ai trăit tu, Oare?*

Adriana BURLACU

Între rațiune și iubire

Adriana Tomoni s-a născut la data de 30 noiembrie 1957, la Geoagiu. Locuiește la Deva, iar de profesie este asistent medical, actualmente pensionată. A publicat următoarele volume de poezii: *Dar de Crăciun*, *Dar*, *Dar din iubire*, *Dar pentru tine*, *Prietenie*, *Împreună, Petale, Întinde-mi mâinile ca altădat'*, *Desculți prin sentimente*, *În siajul cuvintelor, Ecoul smeritului meu strigăt, Magnolia vrăjită.*

Textele sale au apărut în antologii și în reviste diverse din țară și străinătate.

Este membru al Asociației Scriitorilor din Judeţul Hunedoara, al Ligii Scriitorilor din România și al Cenaclului *Ion Budai Deleanu* Geoagiu.

Creațiile sale au fost recompensate cu diplome, premii și medalii.

Între rațiune și iubire

— *Nu judecați pe nimeni!* le-am spus fetelor mele. Nu ați trecut prin ce a trecut persoana respectivă. Întâmplările în viață depind de conjuncturi. În final, cred că toate sunt cu voia cerului. Am condamnat și eu multe și a venit vremea când am înțeles multe. Au rămas și nedezlegate o mulțime de lucruri.

Privesc cu ușoară nostalgie peste umărul timpului. Parcă sunt ieșită din mine, mă privesc din exterior.

O seceră dintr-o stemă ne-a retezat cândva drumurile. Un ciocan a zdrobit visurile abia înmugurite.

Ai aruncat secera și ciocanul trecând de Poarta *Brandenburg*.

Până la zidul ce împărțea orașul în două, făcându-i pe unii oameni să trăiască în rai și pe ceilalți în iad, te-am mai zărit, dar apoi, ani de zile, ți-am pierdut urma.

Întrebam de tine pe toți cunoscuții care veneau din libertate, ca și când întrebam de un consătean plecat la oraș. Știam că, invariabil, întrebarea mea era fără răspuns.

Mă gândeam cu groază la mâna lungă a celor ce *vedeau tot*, că ar putea trece prin zidul acela ce a despărțit un popor, poate chiar soră de frate, mame de copii... Voiam să știu că exiști, că ești bine, că ești în siguranță.

Ne-am rătăcit prin lume, regăsindu-ne prin nevăzute unde, după o pauză lungă, cât o viață.

Îmi trimiți trei fotografii. Calculatorul refuză să le deschidă. Presupun că sunt fotografii luate de pe net și vrei să-ți confirm că eu sunt cea imortalizată. Probabil că nu mă mai recunoști. Îmi scapă un zâmbet înțelegător.

Da, cred că eu sunt, doar că port pe chip râurile tristeților, urmele zâmbetelor momentelor fericite și argintul mestecenilor scuturați pe păr. Mă întreb cu strângere de inimă, pe care dintre poze le-ai văzut și cât de evidente sunt liniile desenate de timp pe chipul meu? Oricum, față în față, nu o să ne mai întâlnim niciodată, cred. Deja *s-a înserat* pentru noi.

Mă gândesc la faptul că nevăzând niciunul dintre noi pozele de acum, rămânem în memorie cu imaginea de altădată, de tineri, mereu tineri. M-am transformat într-o filozoafă. Îmi vine să râd. Numai că și peste filozofi trece timpul, din păcate, chiar dacă unii spun că nu există timp și spațiu. Mă agăț zâmbind de ce spunea Ralph Waldo Emerson, care susținea că *Vârsta unei femei nu înseamnă nimic. Cele mai frumoase melodii sunt cântate pe cele mai vechi viori*. Cât trebuie s-o fi iubit pe acea femeie pentru care a spus aceste cuvinte! Îmi plac, deși nu prea cred în ele, sunt realistă.

Îmi amintesc cu mari emoții de vremea când ciutele se ascundeau stinghere de privirile curioșilor, când un soldat TR mi-a trimis un bilețel, în care-mi spunea cine este și că vrea să mă cunoască.

N-am răspuns invitației, roșind cu inocența anilor și a vremurilor de atunci, în fața colegelor mai vârstnice, care se distrau copios pe seama

timidității mele. Așa eram educată, că nu este permis unei fete să iasă cu un soldat. Mă amuz acum. Ce vremuri!

Dar dacă soarta vrea, comploturile reușesc, într-un mod de-a dreptul amuzant. Tu știi cum... Nu am vorbit despre asta cu tine niciodată. Mi-era jenă, nu am putut. Acum pot. Văd lucrurile altfel, mai detașată, de la distanță le vezi mai bine. *Tablourile trebuie văzute de la o anumită distanță*, mi-a spus în copilărie o supraveghetoare de opere de artă cunoscătoare, când vizitam Muzeul *Brukenthal*.

Revăd cu ochii sufletului, ca și când ar fi fost ieri. Eram tânără, crud de tânără, înaltă, zveltă, cu trăsături plăcute, vreau să cred, dar nimic special, cu mult zbucium sufletesc, pentru a încerca să trec frumos prin viață. Teribil de timidă, cu nevoia permanentă de a mă ocroti cineva. Roșeam până în vârful urechilor la cea mai mică formă de atingere a pudicității. Asta mi se trăgea dintr-o formă de educație ușor spartană, cu nuanțe religioase. Toate acestea m-au urmat până în ziua de astăzi și, uneori, am suferit mult din cauza sensibilității mele exagerate și a unei proaste înțelegeri a credinței și a dogmelor religioase.

Eram la serviciu, proaspăt angajată ca asistent medical. Treceam, în virtutea activităților zilnice, pe lângă radiologie, unde periodic se aduceau militari la MRF.

Vizibil emoționată datorită privirilor insistente care mă urmăreau și a șușotelilor unor tineri scăpați pentru scurt timp din unitatea militară, m-am grăbit cât am putut să trec cât mai repede de grupul gălăgioșilor puși pe glume și pe *agățat*, asta ca să o spun pe un ton mai puțin protocolar.

După un timp, o colegă îmi aduce un plic mic, cu o felicitare de Paști, fiindcă se apropiau Sărbătorile Pascale.

Pe felicitare erau scrise câteva rânduri cu un scris ușor dezordonat, vizibil scris la repezeală. Din puținele rânduri, am aflat că un tânăr, Stănescu Tudor, soldat TR, din Sinaia, stabilit în București, inginer de profesie, vrea să mă cunoască.

Recunosc că am fost emoționată. Pe de o parte aș fi vrut să-l cunosc, pe de altă parte, aveam o rușine și o mulțime de complexe care îmi schimbau mult comportamentul. Mai era o problemă. Fetele care erau văzute în prezența militarilor erau privite cu o oarecare suspiciune. În concluzie, am refuzat să ies afară să-l cunosc. Colegele mele, toate mai vârstnice decât mine și unele măritate, se ofereau în glumă să meargă ele să-l cunoască. Toate glumele și zarva iscată nu m-au convins să ies să-l cunosc. Parcă văd și acum momentele acelea.

Ziua s-a încheiat fără să-mi cunosc proaspătul admirator.

Ajunsă acasă, i-am povestit mamei pățania. Cum toată lumea era pusă pe capul meu să mă mărite, nu a fost de acord cu mine că nu am vrut să-l cunosc. Faptul părea a fi consumat, dar nu a fost așa.

În zilele următoare, o mătușă, al cărei soț lucra în armată, a venit pe la noi. O absolută întâmplare.

Cum toată lumea era preocupată de măritișul meu, repet, a întrebat-o pe mama dacă nu s-au ivit perspective de măritat. Amândouă, și mătușa și mama, s-au măritat extrem de tinere. Era imediat după război, alte vremuri și alte viziuni. Mai clar spus, au fost măritate de părinți, fără să țină prea mult seama de *beneficiare*. După teoria: *văzut, plăcut sau neplăcut uneori și luat*.

Mama, fără să facă vreo legătură cu faptul că unchiul lucrează în armată, i-a spus mătușii că uite, a vrut un tânăr să mă cunoască și nici nu am vrut să ies să-l văd. Atât i-a trebuit mătușii, că *lampa i-a filat*, zis mai *elevat* și planul a prins contur.

Dacă tot eram în epoca comunistă și *planurile* erau la modă, mătușa i-a spus unchiului că un tânăr de la el de la unitate a vrut să mă cunoască și eu, *nebuna*, nu am vrut să-l cunosc, de parcă aș fi *speriată de bombe*.

Zis și făcut, unchiul l-a chemat la raport pe *curajosul* și *bravul* soldat, i-a spus că este unchiul *proastei* sau cum i-o fi spus, care n-a vrut să-l cunoască și că aranjează el lucrurile să ne întâlnim, doar era stăpân pe situație, că avea grade multe. Acum îmi permit să zâmbesc, mă amuză teribil cele întâmplate. Tare aș vrea să-l mai întâlnesc pe Tudor, să povestim ca doi bătrânei trecuți prin viață. Și, unchiule, dacă vezi de acolo din stele ce scriu eu acum, nu te supăra pe mine, scriu cu nostalgia trăirilor de altădată. Am ținut la tine mereu și apreciez acum bunele tale intenții. Mă ierți?

N-a trecut mult timp și de gura lor și de rușinea penibilului în care am fost pusă fără să știu, am acceptat să ne întâlnim. Acum mă amuz, dar atunci îmi venea să-i strâng de gât pe toți.

Prima întâlnire a fost *paralizantă* datorită situației. Îmi venea să intru în pământ de rușine. Parcă tremura și sufletul în mine. M-am purtat ca o dobitoacă, sunt convinsă. Nu-i așa, Tudor? Scuză-mă, suflete al meu, că te-am pus la așa încercare. Chiar mă refer la sufletul meu, nu la

al lui Tudor. Tudor, bărbat fiind, a fost stăpân pe situație sau așa am crezut atunci.

Cred că nici nu mi-am făcut cine știe ce impresii despre viitorul, posibilul iubit, sau mai mult chiar, după gândurile aranjorilor, fiindcă abia am așteptat să scap de penibilul poveștii.

Un lucru esențial am aflat de la început și am apreciat asta. Mi-a spus că are actele depuse pentru plecare în Germania. Fratele lui plecase cu ceva timp în urmă cu o bursă la studii în Germania și nu s-a mai întors. Tudor a hotărât să plece și el. Asta m-a făcut din start să am mari rețineri. Nu voiam să fiu o simplă trecătoare, de conjunctură, prin scurta perioadă din viața lui Tudor, până la plecarea lui în Germania. Oricât a încercat să se apropie mai mult de mine, fără să știe prea bine care este motivul reținerii mele, nu a reușit.

Au urmat apoi întâlniri fugare, în timpul micilor permisii, care nu ne-au permis să ne cunoaștem prea bine.

Venise vara și am plecat în concediu la mare, cu prietena mea.

În acea perioadă s-a eliberat și Tudor și, fără să ne facem planuri deosebite, a venit și el la mare. M-am bucurat mult, dar gândul că va pleca în curând era o mare piedică pentru mine. Orice mică intimitate mă făcea să mă întreb dacă nu sunt *folosită* pentru perioada cât mai rămânea în țară. Îmi părea prea mult și să mă țină de mână.

Cam așa au fost începuturile.

Mi-au rămas în suflet un braț de margarete cumpărate de la o florăreasă de pe stradă și un buchet de trandafiri roșii agățați în clanța de la ușă. Mai ții minte? Îmi sunt dragi și acum margaretele.

Erai mereu la curent cu toate aparițiile editoriale. Cartea dăruită de tine, *Arta conversației* a Ilenei Vulpescu, mi-a plăcut mult. M-am întristat când, împrumutând-o unei colege, nu mi-a mai înapoiat-o.

Mi-am cumpărat alta în loc, dar nu a mai reprezentat același lucru. Nu mai era aceeași.

Trecerea anilor mi-a permis s-o răsfoiesc de mai multe ori. De fiecare dată am perceput-o altfel, în funcție de vârstă.

De la o vreme, lucrurile se așază și chiar le poți înțelege pe toate.

De la prima întâlnire ai fost sincer și mi-ai vorbit despre visurile tale de plecare în străinătate, după cum spuneam. Am considerat-o ca pe o dovadă de mare încredere în mine. Pe vremea aceea, puteai să ai necazuri mari pentru asemenea năzuințe. Este greu de înțeles acum.

Tu erai cu aripile întinse spre zbor și cântai cu entuziasm cântecul libertății, cu o frumoasă inconștiență a tinereții. Eu mă ascundeam în cochilii de melci, căutând pesemne numărul de aur al lui Fibonacci, ținându-mă strâns de fusta mamei. Vorba tatei era poruncă, nici speranța visului nu cuteza să adie.

Ai plecat fără să privești în spate, chemat de un vis pe care eu nu-l prea înțelegeam atunci.

Și-apoi te-ai înălțat într-un zbor din care nu mai vedeai muritorii de rând, urmându-ți calea.

Înțelegându-ți crezul, mi-am urmat drumul care consideram eu atunci că-mi este hărăzit.

Poștașul refuza să-mi lase scrisori în cutia poștală. Doar o vedere cu două rânduri m-a făcut să înțeleg că ai ajuns la destinație și că ești bine.

Bucățele de puzzle s-au așezat așa cum a vrut fiecare, aș vrea să spun, dar sunt convinsă că, cel puțin la mine, s-au așezat doar așa cum a vrut cerul.

Înainte de a pleca, mi-ai dat să-ți citesc manuscrisul unei viitoare cărți. Pe vremea aceea, nu aveam dicționar mitologic și știința mea în materie de mitologie scârțâia. Mi-a fost rușine să îți spun că scrisul tău era mult prea metaforic pentru mine și nu am înțeles mai nimic.

Știam că ai trimis pe nu știu ce căi manuscrisul în străinătate, de aceea am urmărit pe net mai târziu posibila apariție a cărții. Speram s-o recitesc, de data aceasta, cu dicționarul în față. Râzi, nu?

Și, surpriză! Cartea a apărut - dar în germană.

Au mai trecut câțiva ani și, iată, că o pot citi și în limba mea.

Abia aștept să o am în mână, să descurc lianele mitologice, să găsesc înțelesuri ascunse cu dibăcie de un scriitor care a devorat biblioteci întregi înainte de a se pune la masa de scris.

Țin minte ce inhibiții mi-a produs citirea manuscrisului! Mă simțeam atât de măruntă și totuși atât de importantă citindu-ți printre primii manuscrisul. Mă căutam printre rânduri. Nu m-am găsit. Îmi spuseseși că sunt ascunsă pe undeva în scrierile tale. Mi-a fost rușine să te întreb unde sunt?

Ce vremuri pline de curățenie sufletească! Tu nu știi că m-am ascuns când ai vrut să mă prezinți tatălui tău. Mă speria groaznic gândul că o să mă vadă ca pe o rățușcă neagră, cu mult prea puține cuvinte culese de prin biblioteci. Și, Doamne, cât aș fi vrut să-ți cunosc tatăl!

Să merg cu tine la întâlnirea de zece ani de la liceu? Inacceptabil pentru părinții mei! Nici nu

am îndrăznit să-i întreb dacă mă lasă, fiindcă așa erau timpurile, deși eram trecuta de douăzeci de ani. Acum, fiind și eu mamă, îmi dau seama ce timpuri absurde am trăit! În afară de acest lucru, garderoba mea era atât de sărăcuță pentru ce presupuneam eu că va fi acolo. N-am prea dormit nopțile atunci făcându-mi planuri cu ce m-aș putea îmbrăca și ce încălțăminte aș lua și trista concluzie a fost că, decât să nu fiu îmbrăcată corespunzător, să te fac de râs și să mă fac de râs, la rândul meu, mai bine nu merg la întâlnire. A fost dureros. Cazarea, de asemenea, am luat-o în calcul și toate mă îndemnau să stau acasă. Și așa am făcut.

Mă gândesc câtă înțelegere aveai mereu, cu câtă îngăduință și tandrețe te purtai! Ce eforturi colosale ai făcut să-mi arăți Bucureștiul într-o singură zi, o zi furată dintr-o binecuvântată delegație.

Am fost atât de bucuroasă când ai apărut și tu la mare, unde eram cu prietena mea, pentru câteva zile de vacanță! Ce albastră era marea atunci și senină, la fel ca noi! Ce impresionată am fost de gestul tău, de a te întoarce de la gară, să nu ne lași pe mâini nesigure!

Ce dezamăgit ai fost când m-ai văzut cu părul făcut permanent! M-ai privit pentru prima dată, ca pe o provincială pierdută prin capitală.

Câte toane de tânără nescoasă în lume aveam și ce copilărește mă purtam! Nu mi-ai reproșat niciodată nimic. Cum ai putut?

Așezați fiecare în pace la casele noastre, ne amintim de candidele vremuri de altădată, prinse în eternitatea noastră de o clipă și spunem *a fost odată.*

La o anumită vârstă, știm să prețuim momentele speciale din viața noastră. Le scoatem cu sfială din casete prețioase de argint, cu palme-nrourate de lumină.

Și nu aș fi scris toate acestea, dacă nu aveam emoționanta surpriză, când în sfârșit calculatorul mi-a deschis fotografiile. Nu erau fotografii de acum, cum am crezut, de la această vârstă, erau fotografii făcute de tine, atunci, când viața ne era în față și puteam să visăm.

Ai plecat cu tânăra ta viață împachetată într-un singur geamantan, în care eram și eu, în câteva fotografii alb-negru. M-am mirat când am aflat că am avut loc în singurul cufăr ce te ducea spre libertate.

Privind o fotografie trimisă de tine, îi explic nepoțelului meu că sunt perseide ale căror siaje senine trezesc amintiri curate ca roua. Nu prea înțelege cum este cu drumul stelelor care se pierd în neant și nici eu nu știu cum să-i explic.

Recunosc - faptul că mi-ai trimis copiile fotografiilor din tinerețe, luate cu tine în Germania, m-a tulburat mult. O avalanșă de trăiri s-a revărsat peste mine, ca apa dintr-o cascadă. Nu am crezut că mă mai pot mișca atât de mult acele vremuri. Doar după treizeci și cinci de ani am înțeles că ai ținut la mine și că am trecut, fără să realizez atunci, pe lângă fericire. Lucrurile mi se limpezesc încet, încet, parcă văluri se ridică și-mi dau seama că răspunsurile tale nedate la întrebările mele nepuse, din cauza timidității și neîncrederii mele, ne-au costat. Între rațiune și iubire, nu am știut să aleg iubirea.

Fiindcă nu se punea problema ca eu să plec în Germania, chiar dacă poate ai fi dorit acest lucru, nu știu, fiind singură la părinți și cu idei din veacul trecut, am încercat să mă îndepărtez încet, încet, de tine.

Ai dorit să ne facem împreună revelionul și te-am refuzat. Mă scotea din minți ideea că vrei să mă întâlnești numai pentru a-ți umple timpul rămas cu cineva. Și cât de mult aș fi vrut în realitate să fim împreună de revelion!

Fiind foarte timidă și interiorizată, nu discutam despre sentimentele mele, mă încăpățânam să trăiesc într-un anumit fel, inoculat de părinții mei și de dorința de a trăi o viață curată, nepătată. Am apreciat mult înțelegerea ta. Acum, mă gândesc la avantajele și dezavantajele ideilor mele pline de o puritate care mă îngrădea.

Cu timpul, ne-am făcut fiecare rostul nostru, fără să mai știm nimic unul de celălalt multă vreme.

Chiar în anul când tu ți-ai luat zborul spre alte zări, eu am spus *Da* în fața altarului, sperând la o viață așa cum am visat-o.

……

Spectacolul mării

O fotografie marină primită de la un prieten îmi stârnește dorul de mare.

Iau scoica discret sidefată, adusă dintr-o călătorie în Spania și pusă ca ornament undeva, pentru aducere aminte, și o pun la ureche să ascult marea. Sinestezie sau nu, aud glasul mării. Un inginer mi-ar explica fenomenul ca unul fizic și accept că așa este. Mi-ar spune despre coloana de aer ajunsă în spirala de o anumită dimensiune, calculată *de natură* printr-un Număr de Aur, pătrunsă ca într-o cutie de rezonanță,

cu frecvențe amplificate ș.a.m.d. Îi dau dreptate pentru înțelegerea fenomenul fizic, dar nu și pentru evoluția speciilor, privită prin ochii lui Darwin. Și oricum, ascultând marea într-o scoică, prefer să uit de fizică și mă cufund, pierzându-mă în poezie.

Frumoasa imagine este din locul în care s-a pus temelia culturii lumii – Grecia. Mai exact, din Rodos.

Din ancestral, parcă primesc mesaje. Urc pe străduțe înguste, pietruite, printre ziduri masive, din blocuri de asemenea din piatră, spre inima cetății, de unde pot vedea în toată măreția Colosul din Rodos.

Vântul îmi flutură ușor rochia lejeră din in de un turcoaz aprins, prinsă într-o agrafă pe umărul stâng. Sandalele îmi sunt lejere, ușurându-mi călătoria. Pieptenele de fildeș ce-mi prinde părul îmi alunecă mereu, când palele de vânt se întețesc. Miresme de iasomie și flori de lămâi se unduiesc în ușorul val de briză marină.

Deodată, zăresc măreața statuie ce veghează insula. În bătaia soarelui, era aureolată de raze ce-i sporeau grandoarea.

Povestea Zeului Helios, cel uitat de tatăl său, Zeus, la împărțirea bunurilor, m-a impresionat. O insulă scoasă din mare, încălzită de brațele pline de raze ale Zeului Soare, ce minunăție! Iubirea lui curată pentru nimfa cu nume de trandafir m-a înduioșat. Să poți trăi o mare iubire, care să se transforme în mit și omul drag ție să dea nume insulei lui, după numele tău, Rodos, de la Rhodon, ce poate fi mai înălțător?

Pescărușii din fotografie, cu strigătul lor sfâșietor, pe care parcă-i aud, mă trezesc din visare.

Le urmăresc cu gândul zborul alb, cum spintecă albastrul senin al cerului, planând o vreme și coborând apoi să mângâie cu câte o aripă valurile.

În imaginea fotografiată de pe geamul larg deschis, ce pare a fi o ramă a unei picturi celebre, se văd iahturi și veliere albe și în depărtare, o mulțime de cutere pescărești.

Din rândurile primite, simt aievea gustul sărat al brizei, vântul răsfirându-mi părul ca un pieptene de aer și mirosul de alge marine.

Iubitor de mare, îmi povestește aproape siderat despre puterea de expresie dramatică uneori a mării, ca apoi, îmblânzită de lumina soarelui, să își nuanțeze tonalitățile, liniștindu-se. Plânge și râde, fierbe furioasă, își sfarmă valurile dantelate în miliarde de stropi argintați, de stâncile spongioase, atârnându-și franjurii spumoși pe pietre. Povestește uneori cu vântul, ce-i duce valurile să îmbrățișeze plajele calde, aurii. Dă spectacole interminabile, cu concerte susținute de ample orchestre simfonice. Se pricepe și la magie. Dansează uneori ritmic, ca într-un ritual. Vuiește, se sfarmă, se zbuciumă, geme plină de tragism, comunicându-și parcă trăirile. Spală adesea plajele de urmele de pași ce-ai vrea să rămână, dar ea nu știe, sărmana, și nu înțelege cuvintele scrise pe nisip pentru eternitate, cu sufletul. Se retrage parcă rușinoasă, ca o domnișoară de pension, prin bătrâne estuare, ca apoi să revină, puțin fâstâcită.

La ora aceasta târzie, înțeleg că doarme și ea, doar răsuflarea liniștită i se simte pe valurile de staniol, în care se oglindește împărătește luna.

O sonată, *Clar de lună*, compusă cândva, duce dorurile în largul nesfârșit al mării, pe clape argintate.

— Somn ușor!

Și mă întreb cum poate un om să piardă așa un spectacol al Universului, stând în fața calculatorului, descifrând diagrame de eforturi pentru o nouă zidire? Doar pasiunea pentru a înălța noi visuri te poate lipsi de un așa spectacol inegalabil.

În căutarea anilor pierduți

Pășeam șovăielnică, sărăcită de sentimente, goală aproape pe dinăuntru, ca o ascetă, pe plaja regăsită după atâția ani.

Era o noapte pașnică, de sfârșit de septembrie încă văratic, dar pustiu.

Tălpile mele lăsau urme pe buclele pletelor nisipii ale plajei. Luna, asemeni tigăii de clătite a bunicii, stătea aninată pe bolta cerului. Un halou celest îi încorona fruntea înaltă, regală.

Parcă o auzeam pe bunica strigându-mă să mănânc prima clătită aurie pe care o făcuse.

Domnea atâta liniște și pace! Doar cântecul ritmat și rimat al mării ce mângâie malul umplea tăcerea. O văd aievea pe domnișoara de la trei cântând *Silencio* al lui Bethoven la pianina închiriată, fiindcă nu-și permitea luxul de a-și cumpăra una.

Cu mult fast, lumini stelare sticleau în valurile tremurătoare și ce tare doare!

Farul luminator, a toate văzător, de pe o stâncă înaltă, ca un străjer, își întorcea privirea ageră, repetat, la 360 de grade.

Amintiri nostalgice, tivite cu puritatea vârstei

de atunci, voalate la început, se așezau cuminți, găsindu-și locurile în sufletul meu și ocupându-l ca pe o cetate.

Scrutam cu privirea pierdută largul mării. O ambarcațiune făcea volute largi, lăsând în urma ei siaje ce se pierdeau încet în larg.

Simțeam răsuflarea sărată a mării, cu stropii mărunți aduși de briză, umezindu-mi fața. Nici nu mai știam, plângeam eu sau plângea marea?

Răvășitoare a fost clipa când m-am deșteptat, realizând că am băut din miracolul fericirii, fără să înțeleg atunci.

Mă simțeam ca într-un imens amfiteatru grecesc, așteptând să intre actorii. Sufleorul, cu atenția crescută și respirația tăiată, aștepta bătaia gongului.

Un greier rătăcit în toamnă își porni instantaneu cântecul bezmetic, rupând tăcerea.

O fotografie alb-negru desuetă îmi trecea parcă, senină, prin fața ochilor.

Plase pescărești părăsite, cu alge zdrențuite zăceau măcinate de apă. Scoici și pietre spongioase îmi tăiau cu nepăsare tălpile arzând de umblet.

Simțeam un firicel de sânge scurgându-mi-se pe glezna dreaptă. O imagine ca un flash mi-a amintit de tine îmbrățișându-mă întâia dată, când mi-am rănit talpa într-o scoică.

Mă sfâșia tânguirea pescărușilor ce tăiau zarea, planând o vreme și iarăși coborând să atingă pentru o clipă, ca pe o iubită, marea.

La piciorele mele, o păpușă cu capul de carton și trupul de pânză și rumeguș mă privea uimită, cu ochii mari și adânci. Pesemne o uitase cineva pe plajă sau nu mai trebuia nimănui. Era prea învechită. Îmi amintea de prima mea păpușă, îmbăiată de mine în jgheabul din care se adăpau animalele bunicilor. Firește că i s-a înmuiat capul, fiind din carton. Multe lacrimi fără speranța de a mai avea altă păpușă s-au scurs. Mă întorceam la cele făcute de mama, din zdrențele de la croieli.

De atunci, ca o răzbunare poate a lacrimilor vărsate, de câte ori am avut ocazia, mi-am cumpărat câte o păpușă de porțelan. Știa și familia, știau și prietenii povestea păpușii și, la diverse ocazii, am primit păpuși de porțelan. Așa am ajuns să am o colecție de păpuși care-mi bucură sufletul.

Pășeam ușor, să nu strivesc cumva răvașele noastre scrise pe nisip, dar spălate demult de valuri. Doar gândul meu le mai poartă și acum, bine ascunse în cufere sufletești.

Oare tu mai știi? Am stat pe stânca aceea ciuruită de zbuciumul mării. Parcă nu mai aveam cuvinte, doar ne priveam, pierzându-ne unul în altul. Ne-am promis că în fiecare an vom reveni aici…

În unele seri, cu șalul acela crem pe umeri, pe care mi l-ai cumpărat de la o bătrână doamnă, mă țineai în brațe și *filozofam cu mare înțelepciune* despre teme existențiale, mirându-ne cum o pereche care *a mâncat ani de zile din aceeași farfurie* devine deodată două pietre tari, ce nu se mai pot șlefui una după alta sau una pentru alta, crezând cândva, cu încăpățânare, în eternitatea iubirii. Ne propuneam să culegem perlele din scoici și să vedem sclipirea diamantelor din cărbune, cu sinceritatea și candoarea a doi copii ce n-au făcut cunoștință cu viața.

Într-o noapte toridă, cu rockul ce spărgea boxele, ne ascultam inimile cântând cântecul nostru, prinzându-ne dimineața pe plajă. Ne-am bucurat de grandoarea răsăritului, fredonând cântecul lui Hrușcă, *Zori de zi*. Ni se părea că toată lumea este a noastră. Eram sărbătoare unul altuia.

Mi-am amintit personajele Ilenei Vulpescu din *Arta conversației,* carte primită în dar și înțeleasă doar parțial la prima citire, la anii când crezi că viața este roz, fără cusur, și recitită la alte vârste și înțeleasă altfel, mult diferit.

Și pașii m-au dus mai departe, fără țintă, căutându-te prin amintiri, căutându-mi anii pierduți.

Mi-au trebuit mulți ani să învăț să merg singură. Atât de singură…

Adriana TOMONI

Ileana (roman, fragmente)

Lucian Domșa s-a născut la data de 10 ianuarie 1974, la Aiud, județul Alba. Este licențiat la Universitatea *Babeș Bolyai* Cluj Napoca, Facultatea de Management AISTEDA Alba Iulia.

În prezent este student în anul III la Facultatea de Istorie și Filologie, specializarea Limba și literatura română - Limba și literatura engleză, Universitatea *1 Decembrie 1918* Alba Iulia.

A fost beneficiarul unei Burse de Cercetare Științifică în cadrul Universității *1 Decembrie 1918* Alba Iulia, cu lucrarea intitulată *Masculinul – un arhetip fluctuant. Valori, proiecții și mutații în proza marilor scriitori clasici*.

A publicat primele texte literare în diverse reviste și antologii, de asemenea a câștigat numeroase premii pentru scrierile sale.

A publicat volumele: *Aneta* (roman) 2020, *Măriuca* (roman) 2022.

Are în pregătire volumele: *Black Metal (poezie), Ileana (roman), Stelică, mândria țării (roman umoristic).*

Ileana (roman, fragmente)

Aurica a deschis ochii și a privit tavanul. Întotdeauna se trezea cu zece minute înainte să sune ceasul. Dinspre bucătărie răzbătea o lumină slabă de la lampa de veghe din tavan, pe care întotdeauna cele două gemene o lăsau aprinsă. Adelina dormea lângă ea, respirând ușor. S-a ridicat încet și și-a descheiat nasturii de la pijama. A căscat și s-a șters la ochi. Și-a dat după ureche o șuviță din părul castaniu și s-a îndreptat spre bucătărie. A luat de pe masă o cană și a umplut-o cu apă de la robinet. A dus-o la gură și a băut cu nesaț.

S-a așezat pe un taburet și și-a prins capul în palme. L-a visat pe Claudiu. Era prima dată când îl visa, după tot ceea ce s-a-ntâmplat. În colțul ochilor i-au apărut lacrimi. Claudiu era îmbrăcat în costum de mire și ducea un cal alb de căpăstru. Ea îl aștepta, îmbrăcată în rochie de mireasă dinaintea casei. Erau adunați în curte cu toții, mică-sa Zamfira, frații Aurel, Trăienuț, Petrișor, Aneta, Adelina și Vasilică, iar Nea Ion, ticu-său, le zâmbea de undeva din spate. A închis ochii și a oftat...

...în acea vară, fierbințeala zilelor era aproape de nesuportat. La ceasurile prânzului, în sat nu se zărea nici țipenie de om. Ulițele prăfuite zăceau răpuse de căldura ucigătoare a soarelui. Arborii tânjeau după o boare de vânt, iar iarba veștejită din grădini plângea după un strop de apă. Norii s-au ascuns temători din fața soarelui nemilos. Era acea clipă lungă de liniște împietrită când frunzele-și opresc tremurul și aerul încremenește. Din când în când, câte o găină scăpată din curte ieșea grăbită în uliță. Zburătăcea fericită, râcâind praful drumului în căutare de grăunțe.

Pe drumul ce ducea la moară, un drumeț cu o raniță-n spate s-a oprit, ștergându-și fruntea de sudoare. Și-a pus mâna streașină la ochi și a privit către sat. În cap purta o șapcă cu cozoroc, iar tricoul gălbui era lipit de spinare. Părul năclăit de transpirație îi venea peste urechi. Sub pantalonii evazați se zărea o pereche de tenisi albiți de praf.

Drumețul s-a așezat pe o moviliță de pământ și a lăsat ranița jos. A cotrobăit în ea și a scos o sticlă verzuie de un litru. A scos dopul și a luat o înghițitură zdravănă. A oftat și a băut din nou. Și-a privit ceasul de la mână și s-a ridicat alene în picioare să-și continue drumul. Dinaintea lui, la nici cincizeci de metri, moara dărăpănată dormea prăvălită-ntre urzicile înalte.

Pe ulița toropită de căldură s-a ivit o mogâldeață care venea încet. Drumețul a văzut-o doar când era la câțiva pași de el. Și-a ridicat privirea din pământ și a privit-o. Era o femeie tânără, de statură medie, care căra o sapă pe umăr. Avea părul împletit în două cozi groase și purta un tricou alb peste o fustă ce-i ajungea până la glezne. Fața arsă de soare și ochii căprui

îi confereau un farmec aparte. Picioarele desculțe păreau să nu simtă pietricelele din praful uliței. În mână ținea o desagă cu înflorituri.

Aurica s-a oprit. I-a dat zâua bună drumețului și l-a întrebat unde merge. El a ridicat mirat ochii din praful drumului și a privit-o. A zâmbit, răspunzându-i că se duce-n satul vecin la un unchi. Și-a dat șapca jos și s-a prezentat. *Claudiu*, a zis el, întinzându-i mâna fetei. Ea i-a strâns palma udă de transpirație și l-a studiat din cap până-n picioare. *Da' ce cauț' la noi în sat?* a insistat, dornică de vorbă. El i-a făcut semn să se abată câțiva metri de la drum și să se așeze la umbra unor sălcii, lângă ruinele vechii mori.

S-au așezat pe banca cea veche, pe care ședeau sătenii când veneau cu cucuruz ori grâu la măcinat. Aurica și-a lăsat desaga jos și a scos din ea o ploscă. A desfăcut dopul și i-a întins-o bărbatului. El i-a mulțumit, zicându-i că doar ce a băut din sticla lui și nu îi e sete. Fata a dus plosca la gură și a sorbit cu nesaț. Căldura era tot mai înăbușitoare. Soarele nemilos trimitea valuri de fierbințeală peste satul amorțit, nelăsându-l nici să respire.

Claudiu s-a cotrobăit prin buzunare și a scos un pachet boțit de Snagov. A îmbiat-o pe Aurica cu o țigară, însă ea l-a refuzat, zicându-i că nu fumează. El a aprins una și a tras cu nesaț primul fum. A privit-o adânc în ochi și a început să-i povestească.

A venit cu trenul taman de la București. De la gara din oraș, a făcut autostopul și a oprit un domn cu un Aro căruia i-a zis că n-are bani să-i plătească drumul, altminteri ar fi luat autobuzul. Domnul i-a făcut semn să se urce-n mașină, mai avea trei pasageri în spate. S-a așezat pe o banchetă lângă un moșneag care mirosea a vaci și care-l întreba des cât e ceasul. A închis ochii și a încercat să ațipească, însă n-a reușit din cauza zdruncinăturilor de la drum și a zăpușelii din mașină. În satul de dinainte de moara dărăpănată, domnul cu Aro a oprit, zicând că trebuie să se întâlnească cu cineva și va sta mai mult timp. Claudiu i-a mulțumit șoferului și a coborât în arșița fierbinte, hotărât s-o ia la pas, cale de câțiva kilometri. Trebuia să ajungă în satul de după deal, unde locuia un unchi din partea mamei. Se ducea la el să locuiască o perioadă.

A lucrat ca strungar în București la Uzina Mecanică. A locuit într-un apartament la etajul zece al unui bloc, primit ca repartiție de la UMB[1] și pe care-l plătea în rate. În timpul liber scria poezii. De mic copil i-a plăcut să scrie. Avea multe caiete pline cu versuri, pe care le purta cu el, în raniță. Nu se despărțea niciodată de ele. Cândva le va publica pe toate în mai multe volume. Un mare poet din București a dormit o noapte în apartamentul lui și i-a lăsat câteva rânduri scrise pe ușa dintre hol și dormitor.

Se adunau mai mulți scriitori în acel apartament și făceau cenacluri literare. El se ocupa cu aprovizionarea. Era amic cu șeful Alimentarei de la colț care-i dădea o casetă de Săniuța[2]. Cristi, un alt poet și coleg la UMB cu Claudiu, făcea rost de câte un bax de Carpați fără filtru direct de la fabrică. Recitau versuri fiecare pe rând, fumau și beau. Plecau acasă pe rând, spre dimineață, când se termina băutura, iar în apartament rămâneau doar Claudiu și încă doi-trei amici care dormeau, toropiți de somn și de băutură.

Aurica l-a ascultat amuzată la început, iar după aceea din ce în ce mai atentă. Îi plăcea cum povestea, cu vocea lui calmă, rostind cuvintele corect și apăsat, așa cum auzea ea că vorbesc craincii la televizor când se difuzau știri. Nu a mai cunoscut pe nimeni din București pân-atunci și nu a vizitat niciodată capitala. I se părea că cei de acolo făceau parte dintr-o altă lume. Prima dată a văzut un televizor când era mai mică, la Nea Pătru, socrul fratelui mai mare, Aurel. Atunci s-au dus toți frații în noaptea de Anul Nou să vadă cutia din care ieșeau sunete și pe care se puteau vedea imagini în mișcare. După mulți ani, sora ei mai mare, Aneta, a cumpărat un televizor color din primul ei salariu de învățătoare.

Peste sat domnea aceeași liniște fierbinte. Sălciile dormeau toropite, așteptând să fie trezite de cea mai mică adiere de vânt. La umbra lor s-au adăpostit cei doi, feriți de razele soarelui. Claudiu și-a mai aprins o țigară și a privit-o pe fată de parcă ar fi cunoscut-o de când lumea. Și-a șters fruntea de transpirație și a continuat să-i povestească.

După 1990, când au început privatizările, s-au făcut restructurări masive la UMB, iar el a trebuit să plece în șomaj. Au fost mii de oameni disponibilizați atunci. A primit câteva salarii compensatorii, însă banii i-au ajuns cam trei luni. I-a cheltuit cu amicii lui, poeții, deși plănuia să scoată un volum de versuri. A vorbit la o editură și le-a trimis un manuscris, urmând să le plătească un avans. Nu a mai reușit să tipărească nimic, iar când banii s-au terminat, a plecat acasă, în satul lui, undeva pe lângă Sighișoara. Acolo trăiau doar maică-sa și sora lui mai mare.

[1] UMB – (abrev.) Uzina Mecanică București.

[2] Săniuța – băutură spirtoasă cu concentrație de 30% alcool.

Și-a adus de la București doi saci plini de cărți și se ascundea în fundul grădinii ca să scrie și să citească. Nopțile și le petrecea scriind și cufundându-se-n lectură până spre dimineață. Mică-sa trăgea de el să se trezească, să se ducă să sape cucuruzu' pe hotar. Claudiu se urnea greu din pat și se ducea la Cooperativă[3] să-și cumpere țigări și să bea o bere înainte, după care o lua agale spre câmp. Prin sat i se zicea *poietu'*, pentru că seara la cârciumă, recita versuri oricui îi cumpăra de băut...

S-au despărțit după mai bine de două ore. Au mers o bucată de drum împreună, cu Aurica povestindu-i despre frații ei, mama Zamfira și anii petrecuți de tatăl ei, Nea Ion, în lagărul rusesc. Păreau că se cunosc de-o viață. Claudiu a întrebat-o dacă o mai poate vedea, iar ea i-a răspuns că da, cu siguranță că se vor mai întâlni.

Într-o sâmbătă, după prânz, cele două gemene întindeau rufe la uscat pe sfoară. Zamfira era plecată prin sat cu treburi. Fratele mai mic, Vasilică, meșterea la coșerul de cucuruz. Furtuna de mai devreme a venit furioasă și a împrăștiat câteva țigle de pe coșer. S-a mai răcorit, iar aerul se scălda în mirosul florilor de tei. Firele de iarbă și-au ridicat timide capetele, bucurându-se de stropii de apă ce au căzut de-a valma peste ele. Vântul adia ușor, trimițând norii obosiți la culcare. În curte, găinile căutau fericite insecte și gândaci printre ierburile răvășite de ploaie. Cocoșul urcat pe ruda carului își ridica fălos creasta arătându-le hoarelor[4] că el e stăpânul. Satul se trezea încet din ațipeala de după zilele lungi de zăpușeală.

Când din drum s-a auzit huruit de roți de căruță, Adelina și-a întors capul. Steluța a nechezat când căruța s-a oprit dinaintea porții. Un bărbat înalt a sărit jos, uitându-se atent să nu nimerească în vreo baltă. *Ni l-ai pe Canciu!* a zis Adelina, scuturând stropii de apă de pe un lepedeu[5]. Aurica s-a uitat curioasă peste gard. Dorin Canciu le-a făcut cu mâna. În căruță ședea un tânăr îmbrăcat într-un tricou alb și o pereche de blugi evazați, iar în cap purta o șapcă neagră cu cozoroc. S-a ridicat în picioare și a coborât încet, uitându-se împrejur. Când a văzut-o pe Aurica, a surâs. Fata s-a oprit, mirată. *Claudiu!* a murmurat ea, surprinsă. Adelina și-a privit sora geamănă și a zâmbit. A înghiontit-o ușor cu cotul. *Ăsta-i poietu'?* a întrebat-o luând un ștergar ud din lighean. Aurica s-a înroșit și a lăsat privirea în pământ. *Da, tu!* a șoptit ea emoționată. *El îi*.

Claudiu s-a oprit dinaintea porții. Lângă el, Dorin Canciu se sprijinea cu mâinile de pălang[6]. *Aneta-i acas'? Ce mai face?* a întrebat-o el pe Adelina privind atent în curte. Vasilică a ieșit din coșer, scuturându-și hainele de rumeguș. A scos din buzunar pachetul de țigări și a vârât una în gură. *Ce-i, bă, Canciule?* l-a întrebat el cu un ton zeflemitor pe celălalt. Claudiu i-a privit amuzat pe cei doi, fără să scoată vreun cuvânt.

Dorin Canciu l-a salutat pe Vasilică și a căutat-o din priviri pe Aurica. *Aneta-i la oăraș, la școală*, i-a răspuns fata. *Îi învățătoare acolo. Aha!* a răspuns Canciu, ridicând mâinile de pe gard. Claudiu a prins curaj și a înaintat. *O caut pe Aurica!* a îndrăznit el. *Auricăăăă!* și-a strigat Vasilică sora mai mare. *Te coată unu' cu păru' lung!* Bărbatul s-a înroșit. Și-a dat șapca jos din cap, lăsându-și la vedere părul negru, bogat.

Aurica a lăsat din mâini ligheanul și s-a apropiat de poartă. Claudiu i-a mulțumit lui Dorin Canciu că l-a adus cu căruța și a scos din buzunar o bancnotă mototolită. I-a întins-o, iar celălalt a înhățat-o repede. S-a întors cu spatele și s-a îndreptat spre căruță. *Doamn-ajută!* a strigat el ca să fie auzit de toți cei de acolo. Vasilică a tras din țigară și a suflat fumul în direcția lui Canciu. *Ajute Dumniezo la tăți!* a răspuns Adelina, ridicând ligheanul cu rufe. Aurica a ieșit în uliță și s-a îndreptat spre Claudiu. Bărbatul s-a înroșit și a salutat-o. *Cum de-ai vin't?* l-a întrebat ea, deși știa de dinainte răspunsul lui. El a deschis gura să-i răspundă, însă s-a auzit vocea lui Vasilică din curte. *Tu, Aurică, di ce nu intrat' în curte?*

Adelina i-a făcut semn fratelui mai mic să tacă, însă acesta a privit-o și a rânjit. Claudiu s-a fâstâcit și a coborât privirea în pământ. *Păi am vin't să te văd!* a murmurat el, atât cât să-l audă Aurica. Vasilică a aruncat chiștocul de țigară și s-a întors cu spatele. A pufăit și a luat-o spre coșer dând din mână a lehamite. Mirosea a ploaie. Vântul adia ușor, invitând la dans crengile nucului din grădină. Norii s-au trezit din somn și s-au aliniat, pregătindu-se să cearnă stropii mult așteptați. Aurica a făcut câțiva pași pe uliță, iar Claudiu a urmat-o.

Vine ploaia, a zis ea. Claudiu a dat din cap și a privit-o. *Ți-am scris câteva poeme*, a bâiguit el, băgând mâna în buzunar și scoțând o hârtie împăturită. *Uit-aici*. I-a întins-o. Aurica a luat hârtia și a despăturit-o. S-a uitat peste primele

[3] Cooperativă – denumire dată magazinului sătesc (după fostele Cooperative de Consum).

[4] hoare – păsări de curte

[5] lepedeu – cearșaf.

[6] pălang – gard (din limba maghiară *palang*).

rânduri și a zâmbit. *Îs tare faine versurile,* i-a zis ea. *Mulțam fain! O să le citesc mai târzâu*, a continuat. El a prins-o de mână. Ea s-a uitat în dreapta și-n stânga să n-o vadă nimeni. S-a oprit. Claudiu i-a strâns ușor degetele în palmă. *Pot să te sărut?* a-ndrăznit el. Aurica a respirat adânc. Inima a început să-i bată cu repeziciune. I-a făcut semn din cap și a închis ochii.

Primii stropi de ploaie au căzut când Claudiu s-a aplecat să o sărute. A prins-o în brațe și a strâns-o, apropiindu-și buzele de ale ei. Ea i-a simțit mirosul de tutun din respirație atunci când a deschis gura. A gemut ușor când limba lui o căuta pe a ei. Simțea o bucurie cum i se revărsa din inimă, iar prin cap i-au trecut atâtea gânduri, încât...

Satul a-ncremenit sub binecuvântarea stropilor mari de ploaie. Vântul s-a oprit și s-a ascuns dincolo de norii îmbufnați. Cei doi s-au desprins din sărut și s-au adăpostit pe o bancă, sub nucul cel bătrân, lângă casa lui Ghiuțu a lu' Milea. În curte s-a auzit vocea bărbatului care-i striga muierii să bage găinile-n cotreață. Vijelia s-a dezlănțuit furioasă, fără să-i pese de soarele ce și-a adunat în grabă razele fierbinți și s-a ascuns în spatele norilor.

Ploaia a continuat să cadă nemiloasă printre frunzele nucului, formând pârâiașe ce duceau grăbite pietricelele de pe drum. Aurica și-a sprijinit capul pe umărul lui. Claudiu a prins-o de după gât și a zâmbit. A tras adânc aer în piept și a început să-i șoptească versuri dintr-un poem ce l-a scris pentru ea. Fata a oftat și a închis ochii.

Dincolo de norii supărați, soarele-și dormea somnul de dup-amiază, nădăjduind să apară după ce ploaia s-ar fi retras, obosită. El s-a ridicat, fără să-i pese de stropii ce-l biciuiau nemiloși. Aurica l-a privit, surprinsă și a deschis gura să-l dojenească, însă Claudiu s-a așezat în genunchi dinaintea ei. A privit-o direct în ochi și i-a zâmbit. *Vrei să fii soț...?* a strigat peste sunetul ploii, însă un trăznet i-a acoperit vocea.

Bubuitura s-a auzit atât de tare, încât el a alunecat cu genunchii în noroi, sprijinindu-se-n podul palmelor. Aurica a suspinat și a întins mâinile spre el. S-a ridicat, plin de chină[7] pe pantaloni și pe mâini, zâmbind fericit. *Vrei?* a strigat din nou, privind-o prin perdeaua de ploaie. Ea s-a cutremurat. A simțit cum o cuprinde o căldură din cap până-n picioare. A vrut să-i răspundă, însă un nod în gât a împiedicat-o să rostească vreun cuvânt. Lacrimile ce i-au inundat ochii s-au contopit cu stropii mari de ploaie care curgeau pe obraji. *Da!* a bâiguit ea, privindu-l cu drag pe cel plin de noroi de dinaintea ei. El n-a auzit-o, dar i-a simțit răspunsul. Zâmbetul lui a supărat norii, care au mormăit, nemulțumiți.

În spatele lor, pe deal, clopotele au început să bată. Satul s-a îmbrăcat în straie de furtună. Aurica și-a făcut cruce și a privit înspre biserică. Norii mânioși s-au prins de mână și au început să verse potopul. Cei doi au început să se sărute, fără să le pese de ploaie.

Au hotărât să facă nunta-n primăvara următoare, imediat după Paște. Zamfira s-a bucurat mult c-o va vedea măritată și pe Aurica. Rând pe rând, toți s-au căsătorit și au plecat de la casa părintească: Aurel, Trăienuț, Petrișor și Aneta. Au mai rămas doar gemenele, Aurica și Adelina, plus mezinul Vasilică.

Cristi era prietenul vechi al lui Claudiu. A sosit de dimineață cu trenul de la București. Era îmbrăcat cu o geacă de blugi decolorată și o pereche de pantaloni din același material. Părul lung și negru îl ținea prins într-o coadă de cal, iar în picioare purta o pereche de bascheți. Dârdâia de frig când a coborât din tren și l-a îmbrățișat pe Claudiu. Au luat-o amândoi spre centrul orașului. Claudiu i-a făcut semn lui Cristi să ia autobuzul care tocmai ajungea în stație, însă celălalt i-a zis că mai bine să meargă pe jos, să se încălzească.

S-au oprit la câțiva pași de trecerea de pietoni. Peste drum, la parterul unui bloc, se vedea un local. Pe partea din afară a geamului scria cu litere mari *Bar de zi*. *Bem un Monopol*[8]? a întrebat Cristi. *Să ne-ncălzim?* Claudiu i-a făcut din cap că da. Era o vreme mohorâtă, de ploaie. În urmă cu două săptămâni, o ninsoare rătăcită a luat prin surprindere primăvara care doar ce s-a trezit și și-a lepădat veștmântul ce o apăra de frig. Aurica zicea că-i ninsoarea mieilor, de dinaintea Paștelui, iar Claudiu râdea și spunea că ninge cu miei.

Au intrat și s-au așezat la o masă lângă fereastră. La bar, o femeie între două vârste ștergea preocupată cu o cârpă soioasă câteva pahare. Cei doi și-au comandat băuturile și câte o cafea pentru fiecare. Și-au aprins câte o țigară și s-au pus pe taclale. Claudiu se pregătea de nunta cu Aurica și l-a chemat pe Cristi să-i fie cavaler de onoare.

Afară a început să plouă mărunt. Ceilalți mușterii își vedeau liniștiți de băuturile lor. Cei doi au mai comandat un rând și au continuat să-

[7] chină – noroi, glod, tină (regionalism folosit în Ardeal).

[8] Monopol – băutură spirtoasă cu gust de vodcă.

și depene amintirile. Ploaia a continuat să cadă când în bar a intrat Toader a lu' Mirică, cel care în tinerețe aducea casetofonul cu baterii în spate la Boltă[9] și punea muzică disco. Și-a comandat un cafei și o halbă cu bere. S-a așezat în spatele celor doi care discutau aprins. A scos din buzunar *Evenimentul Zilei* și s-a cufundat în lectură...

...mai erau câteva zile până la nuntă. Satul se dezmorțea după Paște și își lepăda încet veșmântul de sărbătoare. Soarele a îndrăznit să apară și să-și trimită razele calde peste pământul binecuvântat de ploile de primăvară. Dincolo de liniștea amiezii, un stol de porumbei a săgetat văzduhul bucurându-se de stropii de căldură. Peste vântul care adia ușor, se auzeau voci, unele puternice, altele șoptite.

Petrișor a oprit mașina lângă Boltă și a coborât. Îi era sete și ar fi băut un sifon. Pe Paulina a lăsat-o-n satul vecin, la maică-sa, iar el a venit acasă, la ai lui, să ajute la pregătirile pentru nunta Auricăi. A făcut câțiva pași și s-a auzit strigat pe nume. Toader a lu' Mirică, apărut după colțul ultimei case, i-a făcut semn cu mâna să se oprească. Când a ajuns aproape de el, bărbatul a răsuflat ușurat *Am o vorbă cu tine*, i-a zis Toader. Petrișor i-a zâmbit și i-a făcut semn să intre-n magazin.

Și-au luat fiecare câte un pahar cu sifon și au ieșit afară, în fața Bolții, să se bucure de razele soarelui. S-au așezat pe treptele de la intrarea în magazin. Lelea Raveca, muierea lu' Țolea, a venit din spatele clădirii și s-a oprit lângă cei doi. *No, ce faceț'?* i-a întrebat ea. Petrișor s-a ridicat în picioare și a salutat-o respectuos. A schimbat câteva cuvinte cu femeia până când ea a intrat în Boltă.

Toader a băut însetat sifonul și a râgâit satisfăcut, privindu-l pe celălalt în ochi. *Bă, Petrișoare*, a început el, *io am să-ț' spui ceva important*. S-a uitat în jur și și-a început povestea.

...Aurel i-a făcut semn lui Petrișor să se ridice în picioare. În jurul lor, nuntașii chefuiau fără nicio grijă. În curând se va striga cinstea[10]. Cei doi miri, Claudiu și Aurica, erau în picioare, ciocnind paharele cu invitații care părăseau mai repede nunta.

Cei doi frați s-au deplasat încet, printre mese, zâmbindu-le invitaților și strângând mâini după mâini. În față, formația cânta neobosită, iar câțiva dansatori se învârteau în ritmul muzicii. Afară, câțiva bărbați cu berile în mână povesteau și fumau. Ghiuțu a lu' Milea l-a oprit pe Aurel, punându-i o mână pe umăr. *Bei o bere cu mine?* i-a zis el clătinându-se. Aurel a dat grăbit mâna cu el spunându-i că va bea negreșit când se va întoarce.

Vechiul Aro al lui Nea Pătru aștepta cuminte în curtea căminului cultural în care se ținea nunta. Aurel s-a urcat la volan, iar Petrișor în dreapta lui. A pornit motorul și au discutat câteva minute. Prin spatele mașinii a trecut un nuntaș care s-a oprit câțiva metri mai încolo să urineze. Petrișor l-a privit amuzat și a zâmbit. Aurel a băgat în viteză, a accelerat și pornit de pe loc. În scurt timp au dispărut după colțul clădirii.

Cristi i-a zis taximetristului să oprească motorul, însă să lase aprinse luminile de poziție. Nu vor sta mai mult de o jumătate de oră. Bărbatul i-a făcut semn din cap că a înțeles. Oricum îi va taxa și staționarea, indiferent cât va dura. Cristi a deschis ușa și a ieșit în răcoarea nopții. Și-a aprins o țigară și s-a apropiat de magazinul alimentar din colțul străzii. O lumină difuză răzbătea de dinăuntru, suficientă cât să-i permită să se uite la ceasul de pe mână. Era aproape cinci dimineața, iar trenul spre București pleca la șapte. Aveau destul timp să-l prindă.

A scăpat surprins țigara printre degete când Aurel, apărut din întuneric, s-a apropiat de el și i-a zis pe nume. *Da' tu cin' ești?* l-a întrebat Cristi mirat. Aurel a rânjit când palma lui Petrișor a lovit obrazul bărbatului cu un sunet sec. Cristi a scos un țipăt și s-a clătinat. A doua palmă a fost mai zgomotoasă decât prima, iar pumnul primit în burtă l-a făcut pe bărbat să se încovoaie. Aurel l-a prins de o mână și l-a ridicat. Petrișor i-a imobilizat și cealaltă mână. Cristi a gâfâit și a scuipat. *Cine sunteț' voi?* a bâiguit el cu respirația întretăiată.

No, ian' să ne zâci tu nouă, i-a zis Aurel, *cum ai vrut să fugi cu Claudiu și cu tătă cinstea de la nuntă*. Cristi a oftat și a lăsat ochii în jos. Al doilea pumn în stomac l-a făcut să icnească și să respire greu. *Claudiu o avut ideea*, a mormăit el într-un târziu. *Să să-nsoare, să facă nuntă și dup-aia să ia banii dimineața și să fugim cu ei la București.* A gemut de durere și a tăcut.

Petrișor i-a mai dat un pumn în stomac atât de tare, încât Cristi s-a prăbușit pe caldarâm. *O să vă dau la Poliție!* a strigat el după ce i-a revenit respirația. *Mei la poliție!* i-a zis Petrișor rânjind. A scuipat pe caldarâm. *Știi cum ne cheamă?* a mai întrebat el, însă cel căzut a gemut din nou.

[9]Boltă - magazin sătesc, Cooperativă.

[10] cinstea (aici) – darul de nuntă, suma de bani pe care fiecare nuntaș o dăruia mirilor.

L-a prins pe frate-său de după umeri și s-au apropiat amândoi de taxiul ce stătea oprit cu luminile de poziție aprinse. Taximetristul moțăia, cu capul sprijinit de geam. *Ăsta n-o văs't nimic*, a zis Aurel, ștergându-se de transpirație pe frunte. Petrișor a făcut din cap și a zâmbit. *Hai să ne-nturnăm la uspăț*[11], a zis el înveselit. Undeva în zare, soarele încerca să se trezească și să-și alunge somnul de pe gene. Orașul încă dormea sub plapuma nopții de primăvară.

Banii strânși din cinste i-au adunat într-o coșarcă frumos împletită și cumpărată de Aneta special pentru acest eveniment. Cei doi miri au dus coșarca într-o debara situată în spatele sălii în care se ținea nunta. Claudiu a insistat ca să țină el cheia debaralei și a vârât-o în buzunarul de la piept al sacoului de față cu mireasa și cu nașii. S-au întors în sală, urma să se servească sarmalele, iar mirelui îi era poftă.

Claudiu și-a aranjat papionul de la gât și a tușit scurt. I-a mulțumit unui nuntaș care a trecut pe lângă masa mirilor urându-le casă de piatră și s-a ridicat în picioare. *Mă duc la toaletă*, i-a zis el miresei. Aurica i-a zâmbit și a luat o gură de apă dintr-un pahar. A înaintat printre mese, dând mâna cu cei ce au mai rămas să petreacă. Imediat ce a ieșit în răcoarea nopții, a tras adânc aer în piept și a oftat. Și-a desfăcut un nasture de la sacou și a scos din buzunarul interior pachetul de țigări. Imediat după ce a aprins țigara, o femeie în vârstă a trecut pe lângă el. *Doamn-ajută!* i-a zis ea, iar el i-a răspuns la salut.

A coborât treptele și s-a uitat în jur. Încerca să-și stăpânească tremurul mâinilor. Se simțea nervos și agitat de parcă toată greutatea lumii era în pieptul lui. A tras adânc aer în piept și a făcut câțiva pași. Câțiva nuntași fumau, beau bere și discutau între ei. Era ora la care cei mai mulți plecau acasă și rămâneau doar petrecăreții.

A grăbit pasul spre spatele sălii. Trăgea grăbit din țigară, suflând repede fumul în aerul rece. A vârât mâna-n buzunarul interior al sacoului, să se asigure că cheia e acolo. A scos-o cu două degete și a ținut-o în pumnul strâns. A continuat să meargă. S-a mirat când l-a văzut pe Trăienuț zâmbindu-i lângă ușa debaralei. S-a oprit dezorientat și s-a uitat în jur. Nu mai era nimeni. Dinspre sală se auzea muzica. Din spate a apărut Vasilică, fratele mai mic al miresei. *Cauț' ceva?* l-a întrebat Trăienuț.

Claudiu a înlemnit. Țigara aprinsă i-a căzut din gură și a început să tremure. Vasilică i-a pus mâna pe umăr și a rânjit. *Nu mei nicăirea cu banii*, i-a zis el. Trăienuț s-a apropiat de Claudiu. A ridicat mâna, l-a prins de perciuni și a tras tare de ei. Claudiu a început să geamă de durere. A scăpat cheia din mână. Trăienuț s-a aplecat și a ridicat-o. Muzica se auzea mai tare, acoperind țipetele mirelui. Vasilică i-a dat o palmă și a izbucnit: *Ai vrut să fuji cu banii de la uspăț?* I-a mai dat o palmă. Claudiu a țipat. În sală, vioara a început o învârtită[12], iar saxofonul îi ținea isonul. Trăienuț i-a făcut semn fratelui mai mic să se oprească. *Hai să merem înapoi*, a zis el. Vasilică l-a țintuit pe Claudiu cu privirea. A întins degetul arătător spre el și a mormăit o înjurătură. Au plecat grăbiți.

Claudiu s-a așezat pe trepte și a început să tremure. Nu știa ce să facă. Nu se mai putea întoarce la Aurica. Ce-o să-i spună? Cum să-și ceară iertare? Ea ce-o să zică? Dar familia ei? Și mama lui cu sora mai mare? Ori toți cei din sat? Și-a prin capul în palme și a început să plângă cu lacrimi mari. Dinspre sală se auzea vocea solistului vocal care anunța următorul cântec. Mirele și-a masat cu două degete obrazul și perciunii. Încă îl dureau.

Și-a aprins o țigară și a suflat fumul gânditor. Probabil că Cristi îl așteaptă la locul stabilit. Ar trebui să meargă acolo ca să... A dat supărat cu pumnul în perete și a înjurat. S-a ridicat în picioare și a aruncat pe trepte țigara aprinsă. Și-a trecut mâna prin păr, apoi și-a aranjat sacoul. A tușit scurt și a înaintat spre capătul coridorului. Trebuia să plece.

Aurica s-a pus pe plâns când frații mai mari au tras-o deoparte și i-au povestit cum a plănuit mirele să fugă cu banii. Îi tremurau buzele și își frângea mâinile șoptind: *Un'e-i Claudiu? Un'e s-o dus? Ce i-ați' făcut?* Aneta a luat-o în brațe și i-a șoptit să se liniștească, pentru că totul va fi bine. A mângâiat-o pe păr și i-a șoptit lui Aurel să meargă să-l caute pe mire. Fratele mai mare i-a făcut semn lui Petrișor să-l însoțească, însă acesta a rânjit și a dat din mână a lehamite. *Lasă-l că s-o-nturna el dacă-i soi bun...* Trăienuț i-a zis c-o fi p-afară, prin curte la o țigară sau la vreo poveste cu careva pentru că n-avea unde să se ducă.

Lângă Aneta, așezat pe un scaun, soțul ei Cătălin o ținea în brațe pe micuța Ileana, adormită. Undeva în spate, Zamfira discuta cu mama mirelui. *Mica nu tră' să știe nimic*, le-a șoptit Aneta fraților ei. *Să n-o mai amărâm...* Adelina,

[11] uspăț – ospăț, nuntă (termen folosit în Ardeal).

[12] învârtită – numele unui dans popular cu învârtituri; melodie după care se execută acest dans.

cealaltă geamănă, a dat din cap. Afară se lumina de ziuă. Soarele amețit de somn s-a șters la ochi și s-a dezbrăcat de pijamaua de nori. În sală au mai rămas câțiva nuntași care nu s-au putut desprinde de ritmul muzicii. Muzicanții abia mai puteau cânta din cauza oboselii.

...Aurica a suspinat. Nu l-a mai văzut pe Claudiu de atunci, din noaptea nunții. Duminică după-masa, la zamă acră[13], când s-au adunat toți, Aneta a trebuit să-i povestească Zamfirei toată tărășenia. Muierea s-a pus pe plâns și a început să se tânguie, strângând-o în brațe pe Aurica și șoptindu-i: *Ț'-am zâs io, dragu' mamii că nu-i de tine? Ț-am zâs să nu te măriț', s-aștepț' că va vini altu'mai bun?* Aneta s-a apropiat de ele și le-a îmbrățișat pe amândouă. *Tu, mică*, i-a zis ea hotărâtă Zamfirei, *dacă ea-l iubește...* Apoi a tras adânc aer în piept și a continuat: *Dumitale l-ai așteptat șepte ani pe ticu să vie din lagăr de la ruși!* Zamfira a dat din cap și a continuat să plângă.

Aurel s-a hotărât să plece-n oraș la poliție, să declare lipsa mirelui, însă Cătălin i-a zis să mai aștepte, că se va întoarce. Cel mai probabil i-a fost mult prea rușine să vină înapoi la nuntă și s-a ascuns undeva unde să-și plângă amarul. Ce ar putea face poliția în acest caz, când mirele a plecat de bunăvoie?

S-au așezat cu toții la masă. Au început să mănânce în liniște. Vasilică a zis că s-au adunat acolo ca la înmormântare și a pufnit în râs, până când Adelina l-a înghiontit cu un cot în burtă. Aneta i-a zis să nu cobească, iar Aurica a început din nou să plângă.

Seara au început să strângă de pe mese. Aneta, Cătălin și micuța Ileana se pregăteau să plece la apartamentul lor din oraș. Aneta era învățătoare la școala dintr-un sat situat la douăzeci de kilometri de oraș și trebuia să se trezească devreme să prindă autobuzul. Cătălin preda la o altă școală din orașul învecinat și făcea naveta cu trenul. Ileana era aproape adormită când tatăl ei a luat-o în brațe și s-a îndreptat spre autoturismul parcat la marginea drumului. După câțiva pași s-a oprit, văzând cum întră în curte o mașină a Poliției, cu girofarurile aprinse.

Înserarea și-a întins plapuma de întuneric și s-a ascuns bine sub ea ca să poată dormi nestingherită. Lumina girofarurilor s-a împrăștiat în toată curtea. Din mașină au coborât doi polițiști în uniformă. Cel mai înalt dintre ei ținea în mână o mapă de culoare neagră. Celălalt a luat-o înainte, ignorând curioșii care au ieșit să vadă ce se întâmplă. Din pragul ușii Aneta l-a întrebat pe cine caută. Polițistul și-a dat chipiul jos și a tras adânc aer în piept. Celălalt l-a ajuns din urmă și a salutat-o pe femeie. Zamfira s-a oprit lângă cei doi și a dus mâna la gură. *Doară nu...* a-ndrăznit ea, iar Aneta a prins-o de după umeri. *Taci, tu, mică*, a șoptit tremurând. Petrișor a apărut și a dat mâna cu cei doi. *Ce s-a-ntâmplat, domnilor polițiști?* Polițistul cu mapa neagră a oftat și a început să povestească...

...totul i s-a părut ca un vis Auricăi. Nu ar fi vrut să se mai trezească niciodată din el, ci să rămână acolo, în mijlocul lui. A umplut ibricul cu apă de la robinet și a aprins ochiul cel mic la aragaz. Dincolo, în cameră, Adelina încă dormea. O va trezi după ce va fierbe cafeaua. S-a așezat pe un scaun și a privit flăcările cum îmbrățișează ibricul. În colțul ochilor i-au apărut două lacrimi. Afară, primele raze de lumină ciocăneau încet în geam încercând să privească dincolo de draperii. A închis ochii și a suspinat...

...cel mai înalt dintre polițiști a început să le povestească tuturor celor de acolo cum că Claudiu a poposit la birtul gării, după cum a declarat barmanul care era în tura de noapte. A comandat o sticlă de vodcă și o cafea mare, fără zahăr. După aproape o oră a cerut un pahar cu apă, iar când barmanul i l-a adus, a observat că sticla de vodcă era goală. Se clătina când s-a ridicat să iasă din local. Nimeni nu l-a mai văzut să se-ntoarcă în local.

Trupul lui Claudiu a fost găsit sfârtecat de roțile nemiloase ale acceleratului de București la o jumătate de kilometru de gară. Mecanicul de locomotivă a transmis prin stație că dinaintea locomotivei s-a aruncat un om și nu a reușit să oprească trenul decât câteva sute de metri mai încolo. Poliția și medicul legist au venit ca să constate decesul și să întocmească documentele necesare.

...Aurica a turnat cafea în două căni mari și a suspinat. Mirosul de cafea proaspătă l-a alungat pe cel de somn din camera spațioasă. *O fo' doar un vis*, a șoptit ea, ștergându-și o lacrimă. L-a plâns mult pe Claudiu în seara aceea când au venit cei de la poliție și le-au dat înfiorătoarea veste. S-a jurat atunci că n-o să se mai îndrăgostească niciodată. Aneta i-a zis că ar trebui să-i fie recunoscătoare lui Dumnezeu că n-a rămas însărcinată și să trebuiască să crească un copil singură, fără tată.

[13] zamă acră – obicei tradițional din Ardeal care are loc după nuntă (de regulă duminica după-amiaza), când se organizează o masă festivă doar cu membrii familiei, rudele cele mai apropiate și câțiva prieteni. La această masă e nelipsită zeama acră, adică ciorba de potroace.

În următoarele zile a stat doar în casă, îmbrăcată doar în straie negre, fără să vrea să iasă în sat sau să fie văzută de careva. Până când a venit Aneta într-o dup-amiază și a luat-o deoparte. S-au dus amândouă în grădină. Au stat mult de vorbă, iar Zamfira ardea de nerăbdare să știe ce povestesc ele acolo. S-au întors zâmbind și ținându-se de mână. Din acea zi, de pe fața Auricăi tristețea a dispărut de parcă nici n-ar fi fost.

Au trecut câțiva ani de atunci, însă amintirea

lui Claudiu o cutreiera oriunde se afla. În sat s-a zis despre ea că era cea mai tânără văduvă și c-a fost măritată doar două zile. Viorel a lu' China a însoțit-o o dată pe uliță și au mers împreună la Cooperativă după pită. La întoarcere, Viorel a chemat-o să se vadă-n spate la Boltă. Aurica l-a fulgerat din priviri și i-a zis că nu se va mai duce acolo cu nimeni în afară de frații ei. A lu' China a ridicat descumpănit din umeri și a coborât privirea-n pământ.

Când i-a povestit întâmplarea Zamfirei, femeia a început s-o dojenească. *Dragu' mamii, tră'ia să mei cu el în spate la Boltă, că-i ficior bun, harnic și muncitor, chiar de-i holtei. Îi gospodar cu tractor, ară șî samănă pe la tâț' pin sat.* Și-a șters o lacrimă și a continuat: *Rămâi nemăritată șî nu te-o mai lua nime'...* Aurica a tăcut și a privit în jur ca și cum ar căuta ajutor, însă nu era nimeni în curte decât ea și mama ei. Zamfira a continuat să mestece-n găleata cu lătură pentru porci și să vorbească. În scurt timp, Adelina a apărut din grădină și i-a făcut semn surorii gemene să nu scoată nicio vorbă, să se ducă în casă.

După câteva săptămâni de la nuntă, Aurica a plecat de acasă la oraș și a locuit o vreme la Aneta, în apartamentul acesteia. În acele zile s-a angajat ca vânzătoare la aprozarul din cartier. În același an, Adelina, sora geamănă, a absolvit postliceala de finanțe și contabilitate și a găsit un post la CLF[14], la birouri. Toamna târziu, cele două gemene au închiriat o garsonieră la periferia orașului într-un cartier nou.

S-a dus în cameră și a tras draperiile, lăsând lumina să dea năvală-n camera spațioasă. *Adelină, hai sus!* a zâmbit ea ținând în mână cana cu cafea. Sora geamănă a mormăit și a deschis ochii. *Hai, scoală-te*, i-a zis Aurica. Adelina și-a tras pătura în cap și s-a întors cu fața la perete. *Îi șepte!* a continuat femeia, uitându-se la ceasul de pe perete. Cea din pat a dat pătura la o parte. S-a frecat buimacă la ochi, a oftat și s-a ridicat în fund. *Câtu-i șeasu'?* a-ntrebat ea, însă Aurica era deja în bucătărie și nu a auzit-o.

Adelina a dat pătura la o parte într-un târziu și s-a uitat la ceas. Era juma' de oră trecut de șapte. A bombănit nemulțumită și a fugit la baie. Aurica i-a întins cana cu cafea, însă ea a făcut semn că nu vrea. *Îi târzâu!* a strigat Adelina, trântind ușa. Aurica a zâmbit. În fiecare dimineață era același ritual. A privit liniștită ceasul și s-a așezat pe un taburet în bucătărie. Programul ei de muncă începea doar la ora 9. Din baie s-a auzit apa trasă la vasul de toaletă, urmat de robinetul deschis. În câteva minute, Adelina a țâșnit din baie și a apucat cana din mâna surorii gemene. *Tră' să mă-mbrac! O să-ntârzâi!* a gemut ea, sorbind o gură de cafea. S-a-ndreptat spre dulap și l-a deschis. *Nu știu cu ce să mă-mbrac!* a strigat, trecând cu mâna peste toate hainele aranjate frumos pe umerașe. Aurica a râs și a dat din mână. *Tătdeauna zâci la fel!* a zâmbit ea...

Lucian DOMȘA

[14] CLF (abrev.) – Centrul de Legume și Fructe.

O ultimă scrisoare (roman, fragmente)

Tatiana Spînu - femeia cu inimă de copil. Născută la 4 februarie, 1990, în orașul Ialoveni, a îndrăgit literatura încă din fragedă copilărie, când tata îi cumpăra cărți, lăsându-i-le pe noptieră. A studiat pianul, șapte ani, la Școala de Arte din Ialoveni. A absolvit Facultatea de Arte Dramatice și Management Artistic, studii de licență și de masterat, din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. În 2017 și-a publicat primul său roman, *Parfumul scrisorii tale*, care a fost apreciat și îndrăgit de cititori, în special de reprezentantele genului feminin. A urmat *Suflete arse* (2019). Romanul *O ultimă scrisoare* este o continuare a cărții *Parfumul scrisorii tale*, fapt impus de către admiratorii scrierilor autoarei.

O ultimă scrisoare (roman, fragmente)

Eva visa la o dragoste adevărată și curată ca a părinților ei. Știa că într-o zi își va întâlni ursitul, fiind încredințată că sufletul-pereche îl va simți până în adâncul inimii. El, totuși, întârzia să apară. Suferea în urma unei despărțiri, dar știa că dragostea vieții sale este undeva pe drum. Așa a fost și în cazul lui David. Și-a imaginat că el îi este predestinat. Îl asocia cu un personaj din cărțile de dragoste pe care le citise. Nici nu-și imagina că ar putea fi altcineva sortitul ei. Băiatul cu pantaloni roșii, în scurt timp, a devenit dragostea vieții sale. Dar nu a durat mult. S-au despărțit. Suferința provocată a făcut-o să înțeleagă că David nu-i era sortitul. Apoi a cunoscut un alt băiat care îi aducea aminte de David, dar iarăși, a fost doar o iluzie care foarte repede s-a stins. Gândurile ei din nou erau doar la David. Îi scria deseori scrisori, deși era convinsă că el nu le va citi. Nu merita dragostea ei. Acele scrisori erau niște cioburi ale sufletului ei rupt în bucăți și trântit pe jos. Oare mai puteau fi strânse și lipite la loc? Își amintea discuțiile lor, aparent sincere, despre dragoste și fidelitate. El îi jura credință și devotament. L-a întrebat odată: *Spune-mi, de ce bărbații înșală?* Răspunsul lui a uluit-o de-a binelea: *Pentru că sunt în căutarea idealului lor*. L-a privit lung și i-a pus aceeași întrebare, doar că mai personală: *Spune-mi sincer, îți dorești să privești alte femei, să le atingi, să le cunoști mai bine?* Evident, fiecare bărbat, implicat într-o relație, ar spune că nu. *Dacă era altă fată în locul tău, aș fi făcut-o mai demult, dar pe tine nu vreau să te mint. Nu pe tine*. Dar a mințit. Acest gând o stăpânea făcând-o să nu mai creadă în cuvintele vreunui băiat. S-a închis în sine și a început să sufere. Nu știa cum să-și exteriorizeze sentimentul. Doar că uneori lacrimile explodau, emoțiile cerând eliberare. Chiar nu voia să dea frâu liber emoțiilor. Se gândea, în primul rând, la cei din jur. Nu-i rămânea decât să închidă ușa sufletului, stând ore în șir neclintită. Se străduia să nu dea pe față vreo urmă de slăbiciune, știind că e ceva rușinos. Îi plăcea să se plimbe. Deseori ieșea singură în parc. Adora să contemple natura. Copacii mândri, înălțați spre cer își trăiau propria viață. Pasările îi cântau cele mai frumoase cântece. Ploița era darul suprem. Tot ce e dat în această lume are un sens. Nimic nu este întâmplător, de la o picătură de apă, până la iubiri neîmpărtășite. Tot ce se întâmplă în lumea aceasta are un scop, ne conduce spre ceva anume. Precum ploaia care potolește setea naturii, eșecul în dragoste duce spre ceva măreț, frumos și înfloritor. Iubirile adevărate se nasc din dezamăgiri trăite în trecut. Așa l-a întâlnit pe el. Străzile Chișinăului în acea zi erau goale. Eva se plimba fără grabă, privind mai mult în gol. Îi plăcea să fie singură, în lumea ei, chiar dacă cineva mai trecea pe alături. Atunci când l-a observat, un străin care-i venea în întâmpinare, i se păru că acei ochi i-a mai văzut undeva, că privirea lui îi spune mai mult decât a oricărei persoane pe care o cunoștea. Probabil, el a avut aceeași revelație. Privirea lui, plină de sens, a cucerit-o definitiv. În ochii lui i se oglindea sufletul. Două suflete s-au întâlnit, din nou, în această viață. Și-au lăsat

în urmă suferințele, precum copacii toamna își dezbracă haina. Se dezgolesc, pentru a îmbrăca alta, de parcă cea veche nici nu a fost. Îl chema Teodor. Doar numele i l-a deslușit după ce s-a pomenit, alături de el, la o măsuță de la terasa de alături, cu o ceașcă de cafea în mână. Îl privea. I-a observat culoarea ochilor. I se părea că a căutat toată viața acești ochi verzi. Tenul deschis, părul des, blond îl făcea să fie cel mai frumos bărbat pe care l-a văzut vreodată, chiar dacă altele îi erau preferințele. Vorbeau despre toate și despre nimic, de parcă cuvintele curgeau fără sens, într-un moment atât de special. Prea puțin contau vorbele. S-ar fi înțeles, chiar dacă nu ar fi vorbit aceeași limbă. Sufletele lor erau pe aceeași undă, iar asta conta foarte mult. Oare astfel arăta dragostea adevărată? Oare acest necunoscut să fie sufletul așteptat de ea? Erau întrebări la care nu găsea răspunsuri. În timp ce gândurile o năvăleau, a roșit, de parcă el o vedea goală. Se simțea o carte deschisă în fața unui cititor curios. Încerca din răsputeri să-și înăbușe lacrimile, dar, neștiind vreun mod de a-și exterioriza sentimentele ori de a le ascunde, cedă. Lacrimile ei însemnau iubire. Lacrimi de iubire. Eva își mută privirea în altă parte, în speranța că el nu i-a văzut slăbiciunea. Că doar așa vine educația de acasă. Emoția înseamnă slăbiciune? Acum credea mai puțin în această teorie. Emoția însemna îndrăzneală, curajul de a visa. A îndrăznit să viseze o clipă, de parcă viața i-a dăruit încă o gură de aer. A savurat-o cu nesaț și a simțit-o până în măduva oaselor. S-a trezit un pic la realitate, iar îndoielile nu încetau să o domine. *Oare el simte la fel ca mine?* Îl privea nedumerită, în timp ce-i analiza gesturile, în speranța de a citi din ele. El râdea. Pentru o clipă a uitat de toate și s-a scăldat în zâmbetul lui. *Cât de perfect poate fi un zâmbet*, și-a zis Eva. Iarăși s-a pomenit în brațele dragostei. Doi străini și-o iubire. Plini de speranțe și visuri în căutarea dragostei adevărate. Teodor era medic de profesie. Un bărbat de aproape treizeci de ani care și-a dedicat timpul și tinerețea studiilor. Era dornic de iubire. Visa femeia care l-ar fi inspirat zilnic. Dar întrucât oamenii se tem să iubească, acest moment din viața lui era în regim de așteptare. Așa a fost până să o zărească pe această străină pe aleea desenată în culorile toamnei. Viața lui a căpătat un alt sens, de parcă, până acum, nu a trăit cu adevărat. *Spune-mi că ești reală, că nu visez*, își zicea el în timp ce îi zâmbea duios. Dorea să o cunoască mai mult, să îi vadă chipul ei gingaș în fiecare zi. Simțea o dorință arzătoare să o sărute, dar nu se încumeta. Nu voia să o sperie. Nu acum. S-a pierdut în timp. Nu mai știa de unde venea, unde mergea și de ce a pornit pe acel drum. Știa doar una: sensul vieții se afla în fața lui, cu o ceașcă de cafea în mână. *Cât de frumoasă e!* O privea lung cu un nesaț inexplicabil. Nu știa ce i se întâmplă, dar era convins că soarta l-a adus aici. Ceea ce trăia în acel moment era din multele cărți citite de el. Acum înțelegea perfect sensul tuturor operelor de artă. Știa că acest chip a mai fost descris, desenat de cei mai mari scriitori, pictori și cântat de cele mai frumoase voci. Chipul ei era o artă. Așa s-au întâlnit două inimi pierdute-n timp, dornice să iubească și să se dăruiască în întregime. De parcă nimic nu ar mai conta, doar ei doi, într-o lume plină de griji cotidiene.

Deșteptătorul de ceva timp se făcea tot mai auzit, anunțând ora șapte dimineața. Eva refuza să se trezească, temându-se că s-ar spulbera chipul lui de înger. *Oare a fost un vis? Iubirea vieții ei era o persoană reală?* Deschise ochii. Mare i-a fost uimirea când văzu pe ecranul telefonului numele lui Teo, urmat de *Bună dimineața* și de o inimioară ce-i încălzi sufletul mai mult ca niciodată. I s-a părut cea mai frumoasă dimineață din câte a avut. I-a răspuns la mesaj. I-a dat întâlnire la aceeași cafenea de pe aleea tomnatică. La final a adăugat aceeași inimioară plină de sens. S-a îmbrăcat în haine pastelate, călduroase, și-a pus pe cap o pălărie, paltonul maroniu, apoi a ieșit. Urma să îl vadă din nou. Inima ei zbura de fericire, neputând face față emoțiilor ce o încercau. S-a oprit, a răsuflat adânc și a simțit prospețimea aerului. A zâmbit crezând că nu o vede nimeni. În cincisprezece minute era la locul întâlnirii. L-a zărit de departe. O aștepta. Floarea roșie de pe măsuța de lemn o făcuse să zâmbească. Nu era pusă în vază, însemna că Teo i-o adusese ei. În timp ce Eva se apropie, Teo se ridică în picioare și o salută respectuos. În acele secunde, Eva l-a privit mai atent. Era îmbrăcat în haine clasice, paltonul lui maroniu, asemănător cu al ei, îl făcea special.

— Frumos palton ai, i-a spus ea, apoi a schițat un zâmbet.

— Tu ai știut cumva ce o să îmbrac eu? îi răspunse Teo, privind-o jucăuș.

— Eu am puteri supranaturale, nu știai?

— Am observat. M-ai vrăjit din prima clipă.

A privit-o lung de parcă viața s-a oprit în loc.

A roșit ea, apoi el. Și-au direcționat privirile în altă parte într-un mod stângaci, apoi el i-a oferit locul de la măsuța lor.

Eva a privit spre acea floare, iar el, luând-o de pe masă, i-a întins-o zicându-i:

— Acest trandafir este pentru tine.

— Îți mulțumesc, un gest frumos, recunosc. Știi cum să cucerești o fată.

Teo a privit-o din nou. A fost o privire atât de pătrunzătoare, că i-a străpuns inima și i-a răscolit sufletul.

— Fac mereu ceea ce simt.

— Și ce mai simți? întrebă Eva curioasă.

— Vreau să te sărut.

Privindu-i buzele, n-a mai putut scoate un cuvânt.

Ea a înțeles tăcerea lui.

— Vreau să te cunosc mai bine, să știu tot despre tine, îi zise Teo.

— Poți să mă întrebi orice.

— Chiar orice?

— Da, sigur. De ce nu?

— Parcă știu totul despre tine, chiar de nu știu nimic.

A privit-o îndelung, de parcă se uita în zare.

Ea a rupt vraja și a zis:

— Mă numesc Eva, am douăzeci și cinci de ani.

Așa a continuat, povestind despre ea. El o privea și zâmbea, ca și cum nimic nu mai conta. Își imagina cum o cuprinde, cum îi sărută buzele, cum îi simte goliciunea.

Eva își povestea viața, de parcă era la școală, în fața clasei, iar profesorul o asculta atent. Apoi a tărăgănat un pic. Vocea ei interioară îi șoptea cât de minunat este el. Pe față i se citea orice gând al ei. Ea era o carte captivantă.

S-au ridicat de la masă. Luându-și trandafirul, l-a mirosit cu ochii închiși. Deși floarea nu avea vreun miros special, ea a tras aer adânc în piept ca să simtă cel mai îmbătător miros din viața ei de până acum. Trandafirul avea parfumul dragostei.

Au continuat să se plimbe. Frunzele cădeau din copacii grei, dansând ultimul lor vals. Formau un covor de diferite culori, de o frumusețe rară. Eva se temea să pășească, să nu strice minunăția naturii.

Involuntar i-a atins palma. El nu s-a împotrivit. Prinși de mână, mergeau ca o pereche adevărată. Eva a vrut să-și retragă mâna, iar el a ținut-o mai strâns, a ridicat-o și i-a sărutat un deget. Apoi altul. S-a oprit. Ea a înlemnit de emoție. I-a simțit căldura respirației. L-a privit lung. În ochii lui se citea iubire. El i-a luat șuvița rebelă de pe față și a dat-o pe spate, apoi i-a atins fața. Ea ardea. S-a apropiat și mai mult, îi privea buzele, apoi ochii, din nou buzele și a zăbovit.

Pentru Eva timpul s-a oprit în loc, iar când i-a simțit buzele moi și catifelate a știut că pe ele le-a așteptat atâta timp. Că nimeni din trecutul ei nu mai conta. Știa. Simțea. El era soarta!

Sunt zile ce trec neobservat, dar sunt și clipe ce ar dura o veșnicie. Eva a simțit că timpul petrecut împreună cu Teo însemna eternitate. Dragostea este singura forță sinonimă cu infinitul. Simțea o binecuvântare de la Dumnezeu, că l-a întâlnit, că viața ei căpăta sens. Era convinsă că l-a mai văzut, l-a mai întâlnit, pentru că nu-i era străin. I se părea că a mai trăit adevărata dragoste lângă el. Încerca să-și amintească ziua, ora, locul, dar amintirile i se spulberau ca un nor după ploaie. Poate purtau alte nume, locuiau în alt colț al lumii, poate chipurile lor nu se asemănau cu cele din prezent. Știa că sufletele lor se cunosc.

În adâncul sufletului mereu a crezut că există pe această lume jumătatea sa. Nu înceta să spere că el va apărea. Vor avea o casă a lor, copilași frumoși și se vor bucura de fiecare secundă petrecută împreună. Era tot mai sigură că nu mai trebuia să aștepte. El era în fața ei, o privea duios și o mânca din priviri.

— Eva, ne cunoaștem de foarte puțin timp, dar am senzația că te știu de-o viață, se făcu auzită vocea lui în timp ce luau loc pe o bancă din parcul central.

— Simt și eu la fel, că te-am mai atins, te-am mai privit, ți-am vorbit. Știu atât de puțin despre tine, dar în același timp știu totul. Am o senzație stranie, recunosc.

— Poate sufletele noastre s-au mai întâlnit?

— Crezi în reîncarnare?

— Nu știu ce să cred, doar spun ceea ce simt.

— Și ce simți?

— Că te-am căutat toată viața și te-am găsit, că ești aici, în fața mea. În rest nimic nu mai contează.

Eva roși. Trăia același sentiment. Tăcu. Decise să lase această mărturisire pentru data viitoare sau pentru următoarele întâlniri.

Povestea lor de-abia începea în această viață. Cum va continua? Eva urma să afle în curând.

Tatiana SPÎNU

ESEU

Asaltul marginalilor. Schimbarea la față a literaturii române contemporane

Raționamentul ce urmează a fost determinat de un eveniment recent petrecut pe piața românească de carte: anul acesta, la Editura *Humanitas*, a fost publicat volumul *Cerul ca oțelul* de Cosmin Leucuța, un roman postapocaliptic. Faptul în sine nu este foarte surprinzător pentru evoluția scriitoricească a autorului care debuta în 2013 la Editura *Adenium* cu *Laptele negru al mamei*, deși nu a îmbrățișat până acum un gen asumat comercial în întregime. Autorul cochetase deja cu supranaturalul și cu ideea apocaliptică – vezi volumul de proză scurtă *Cum te vei îmbrăca la sfârșitul lumii?* (Editura *Casa de Pariuri Literare*, 2020). Important este că acest eveniment m-a determinat să revizitez niște statistici notate la un moment dat despre vânzările de carte în România ultimilor ani. Una dintre aceste statistici vorbea despre cele mai vândute cărți pe Libris.ro. Iată cum stă situația: 2020 - *Iartă-mă că te-am iubit*, Ela E.H.; 2019 - *Până la sfârșit*, Irina Binder; 2018 - *Străinul de lângă mine*, Irina Binder; 2017 - *Insomnii*, Irina Binder; 2016 - *Fluturi* (vol. 3), Irina Binder; 2015 - *Fluturi* (vol. 1 și 2), Irina Binder; 2014 – *Fluturi* (vol. 1 și 2).

Totuși, nu despre cărțile Irinei Binder vreau să vorbesc aici sau despre cât este literatură în creațiile ei, ci despre un alt fenomen, mult mai complex, ce are în vedere atât evoluția romanelor publicate de autori români în ultimele trei decenii și poziționarea criticii literare și a marilor edituri românești față de tematica și stilul acestora, cât și despre schimbările evidente care au luat amploare în ultimii zece ani.

Studiul îndelungat al romanului de la origini și până în prezent mi-a sedimentat convingerea că mult discutata sa istorie nu este nimic altceva decât un nesfârșit duel între două tendințe majore: *stilizare* și *narare*. Cu alte cuvinte, scriitorii de romane, cu voia sau fără voia lor, au avut de ales între stil și intrigă. Sacrifică profunzimea stilului și inovațiile formale în favoarea poveștii sau viceversa? Este mai important să spui povestea într-un mod cât mai simplu și pe înțelesul cititorului sau primează modul cum o spui și cât de valoroasă estetic este formula romanescă pentru care optezi? Această confruntare a fost mai evidentă în perioada modernă a romanului, cu revizii din ce în ce mai dese, începând cu experimentele secolului al XVIII-lea, continuând cu realismul secolului al XIX-lea, trecând apoi prin modernismul interbelic, până la revoluția postmodernistă, către experimentele anilor ’80, revelația realismului magic, înglobând pe parcurs curente culturale precum feminismul, postcolonialismul și multe altele, pentru ca totul să se reverse în adevăratul ocean planetar al romanului secolului XXI. De remarcat faptul că, odată experimentate și consacrate prin uz, tehnicile și rețetele romanești au rămas în circulație, îmbinându-se în formule mixte și creând diferite tipare narative. S-a vorbit la un moment dat despre moartea romanului, despre imposibilitatea de a găsi formule scriitoricești noi, dar acesta și-a continuat drumul nestingherit, indiferent parcă la atacurile diferitelor teorii critice.

Toată această frământare evolutivă a romanului se află în strânsă legătură cu o problematică mult mai complexă, ce cuprinde întregul fenomen literar. Este vorba despre conceptul de VALOARE literară și artistică. Nu este în intenția mea să îl definesc, deoarece discuția este extrem de delicată și se pare că nu există nicio definiție unanim acceptată. Cert este că această noțiune apare de fiecare dată când se vorbește despre o carte, în general, respectiv despre un roman, dacă rămânem în limitele temei anunțate la începutul prezentului articol. Ce înseamnă un roman valoros? Întrebarea generează un determinism obligatoriu cu o alta: Cine hotărăște valoarea unui roman? Numeroasele instanțe de judecată în această speță pot fi grupate în două nuclee esențiale: de o parte se află PUBLICUL, un termen-umbrelă sub care îi adunăm pe toți cei care citesc - mai mult sau mai puțin – cartea, iar de cealaltă parte CRITICII, un alt termen-umbrelă ce îi adună pe *profesioniști*. Termenii sunt provizorii, arbitrari și discutabili. Îi voi folosi ca termeni de lucru. În general, criteriul principal pe care publicul îl aplică în evaluarea romanelor este impresia sau satisfacția personală, în timp ce

criticii apreciază înainte de toate scriitura. Cititorul *neavizat* – comun, să îi spunem – vrea să i se spună o poveste și o apreciază în sine, în funcție de gustul personal și de nivelul de experiență de lectură, pe când cititorul *avizat* aplică criterii valorice mai pretențioase, care variază de la caz la caz și se bazează de obicei pe studii critice, istorice și de estetică literară.

Se înțelege faptul că este vorba despre un raport de forțe deloc neglijabile. În esență, autoritatea criticilor este una falsă, de vreme ce nimeni nu are dreptul să îi spună unui om ce să citească. Este o alegere strict personală. Totuși, în istoria literaturii române există tradiția unui CANON, un alt termen discutabil, arbitrar și provizoriu, prin care mă refer la încercarea de a surprinde esența valorică a literaturii autohtone. Să nu uităm de faptul că elevii încă studiază autori canonici, deși termenul și-a mai pierdut din semnificațiile originale, însemnând, mai mult sau mai puțin, literatură impusă. Canonul literaturii române a fost stabilit prin tradiție de critici și istorici literari, publicul fiind lăsat de regulă fără autoritate în această privință. Se conturează astfel antinomia CENTRAL-MARGINAL. Literatura centrală este cea acceptată ca făcând parte din canon. De fapt, este literatura acceptată de critici și istorici literari ca fiind valoroasă. Efectul a fost faptul că s-a creat preconcepția că literatura care se adresează direct publicului, încercând să satisfacă criteriile valorice ale acestuia, este o literatură neînsemnată, marginală, o literatură de consum, comercială, perisabilă, care nu dăinuie. Mecanismul a funcționat în mare măsură în sistemul centralizat al comunismului și a continuat destul de mult timp după 1989. Apoi, lucrurile au devenit mult mai complicate...

Revenind la discuția despre roman, ideea de marginal cuprinde - sau cuprindea, în gândirea literară canonizată și canonizantă - în principal, două categorii de autori și de opere:

- romanele scrise după modelul genurilor comerciale de inspirație străină: mistery, thriller, romance, science fiction, fantasy, young adult etc.
- romanele scrise de autorii care nu caută validarea valorică a criticilor și se adresează direct publicului.

Cei care și-au asumat unul dintre aceste două statute au construit adevărate odisei de-a lungul anilor, ducând un veritabil război de gherilă cu preconcepțiile, reticențele și receptarea precară. Canonul i-a tratat cu reticență, iar drumul spre public era deosebit de sinuos.

Totuși, ceva s-a schimbat în ultimii ani. Canonul s-a fărâmițat, criticii s-au împotmolit, publicul a căpătat din ce în ce mai multă putere. Mecanismele oferite de tehnologie și mediul online au aruncat în aer toate convențiile. Critica s-a diluat, s-a pervertit, a devenit un instrument de marketing, cititorii și-au creat propriile pârghii de receptare, iar autorii nu au întârziat să folosească ei înșiși aceste instrumente pentru a ajunge la public. Febra comercialului a cuprins pe toată lumea. Carnavalescul lui Bahtin a îmbibat piața românească de carte – o temă ce merită dezvoltată separat. În această atmosferă de bâlci în care fiecare încearcă să-și vândă marfa, marginalul a acaparat centralul, iar genurile odată văzute ca lipsite de valoare estetică au apărut într-o nouă lumină. Ca exemplu, e de ajuns să aruncăm o privire asupra modului în care sunt descrise titlurile apărute în colecția EGO. PROZĂ a Editurii *Polirom*. Printre descrieri apar termeni precum *Fantasy&SF* sau *thriller*. Exilate anterior la edituri mici sau de profil, genurile marginale au pătruns și la edituri care sprijineau într-o mare măsură dezideratul canonic al esteticului și al valorii stilistice.

Întorcându-mă la Cosmin Leucuța și la *Cerul ca oțelul*, închei prin a sublinia faptul că scopul unui autor care publică un roman postapocaliptic este cert: să spună o poveste și să placă publicului, pe care și-l dorește cât mai numeros. Asaltul marginalului este în plină desfășurare, iar fenomenul merită o atenție sporită și o dezvoltare mult mai elaborată în toate aspectele sale.

dr. Liviu CHIFANE

CRITICĂ LITERARĂ

Eu când vreau să latru, latru!
Poezia ca purgatoriu al (non)existenței lucide

Poetul Silviu Dachin propune un stil inconfundabil, conturat în volumele *Răsfrângeri* (Editura *Napoca Star*, 2006), *Fetița cu crocodil* (Editura *Brumar*, 2013), *Deasupra planetei un flutur* (Editura *Herg Benet*, 2014), *Bilet în lojă* (Editura *Grinta*, 2016) și dus mai departe spre desăvârșire în cea mai recentă carte de poezie, *Circuitul lătratului în natură*, publicată în 2022 la Editura *Tracus Arte*. Receptarea critică a volumelor sale se apleacă asupra unor aspecte stilistice precum ironia/autoironia, cinismul notației, umorul, candoarea, lirismul, critica socială, înțelepciunea sau minimalismul ca estetică poetică. Dincolo de toate acestea și de multe alte elemente identificabile în versul său, este cert faptul că autorul găsește o cale proprie de a-și face auzită vocea.

Fără intenții peiorative sau ironice, putem spune că Silviu Dachin a inventat lătratul poetic. Vocea care se aude în poeziile volumului amintit este cea a unui om – sau câine, totuna – înrăit în cazană într-atât de mult, încât mârâie pe toată lumea, chiar și pe sine – nu mai vorbim de Dumnezeu și cele sfinte - afirmând și negând cu aceeași ușurință, spunând lucrurilor pe numele lor și pe numele altor lucruri, drăcuind, mângâind, afurisind, compătimind, aiurind. Cu toate acestea, discursul este foarte bine gândit și calculat, astfel încât să treacă prin sita lătratului toate fațetele existenței și non-existenței.

Laitmotivul lătratului apare încă din primele două poeme, ca într-o rețetă pentru restul volumului. Lătratul în sine nu este certificat decât prin existența unui gest social ritualic, anume achiziționarea unui câine: *vecinii mei și-au cumpărat un câine/ păsările toboganul mașinile din parcare toate și-au cumpărat/ până și câinii și-au cumpărat câini// eu/ cu amărâta asta de pensie/ ce să fac* (p. 7). În consecință, poetul devine un impostor, un revoltat împotriva convențiilor sociale. Totuși, lătratul este al tuturor

și al nimănui, are propria traiectorie, propriul circuit, așa cum sugerează chiar textul care dă titlul cărții: *apuci un câine de lătrat/ îl smulgi din noapte ca dintr-o pastă neagră/ îl duci acasă/ băiță hăinuțe de câine bombonică lăptic/ cuțu-cuțu cuțu-cuțu/ până reușești să-i furi lătratul// sari apoi prin fereastra deschisă/ alergi mai departe/ și latri/ până găsești un om* (p. 8). La fel de schimbătoare este și ipostaza individului, om-câine-om-câine, până când identitățile se confundă și își pierd relevanța.

Cadrul cel mai frecvent este cel al spitalului, sanatoriului, azilului, în care se trăiește, se bolește, se moare, în ordine aleatorie. Saloanele, coridoarele, cabinetele sunt populate cu pacienți, doctori, asistente, toți deopotrivă de afectați de boala existenței. Sunt surprinse multiple cadre spitalicești, tablouri pestrițe populate cu personaje memorabile precum Dudu, care pare că a atins acel nivel paroxistic al suferinței, încât se confundă cu înțelepciunea resemnată: *dudule mai zi mă ceva ți-e foame/ ohoo pană la foame mai este*, (…) *și-a crescut singur copilul nevasta i-a murit acum treizeci de ani/ a fost un om cuminte spun vecinii care au venit în vizită la el/ a muncit nu a fost băutor fumător scandalagiu nu s-a plâns la nimeni niciodată/ de aia s-a îmbolnăvit cu mintea că prea o ținut în el* (pp. 38-39). Spitalul devine un spațiu al transcendenței, un teritoriu de trecere către abis: *dincolo de spital/ nu e nimic/ pustiu* (p.30). Un observator mut surprinde rutina vizitelor, a cozilor la doctor, a primirii și expedierii pacienților, nou-născuți sau nou-muriți. Poezia cu titlul *haideți să mai murim prin spitale* iese în evidență ca o alegorie a lumii-spital, o cronică pandemică a omului-pacient: *dimineața/ într-o ședință scurtă bine organizată/ hotărâm de obicei în unanimitate/ să mai murim puțin prin spitale* (p. 37).

Epicul aparent își face lucrarea în mod subtil, oferind carcase faptice desenate de un narator foarte răbdător, care trasează tușe descriptive și inserează replici iscoditoare, toate adunate într-un fel de trăncăneală menită să te trezească și să îți alunge somnul pe vecie. Monotonia este alungată de schimbări tematice și de ton, neezitând să facă apel la invective, strigăte sau adevăruri scandaloase. Ne putem opri la poemul *noe face pluta*, revoltător prin demitizare și umorul iscoditor: *corabia s-a scufundat/ ce altceva să facă?* (p. 56). Cea mai mare teamă a celui de-al zecelea patriarh după Adam este *că totuși dumnezeu nu era înăuntru/ când s-a scufundat corabia*, iar acum *va munci ca un bou toată viața* (p. 56). Elementele biblice, legendare se confundă cu cele moderne, contemporane, Noe comandă pizza *quatro diavolo* (p. 58), dar preocuparea principală este căutarea identitară, încercarea de a răspunde la întrebarea dacă el este într-adevăr *dumnezeu* sau nu. Gândurile personajului sunt întrerupte fără nonșalanță de exclamații sau imprecații: *hai sictir!* (p. 57). Este o dovadă a îndrăznelii și stilului franc ce caracterizează volumul lui Silviu Dachin, un poet cu personalitate remarcantă, care nu se teme să ia la rost dogmele și să le scotocească în măruntaie. Nu pot fi trecute cu vederea versurile *sunt aproape sigur că dumnezeu mi-a șterpelit un poem// și-l va citi fără să specifice autorul* din textul *scări* (p. 62).

Ultimele două versuri ale poemului *noe face pluta – nooeeee/ am obosit!* (un strigăt ce amintește de chemările rostite de Iona al lui Marin Sorescu) – subliniază un motiv important al volumului *Circuitul lătratului în natură* și anume oboseala. Individul pare epuizat de traficul existențial, preferă mersul încet, vorbirea domoală și căderea liberă. Există cel puțin două poeme dedicate încetinelii, *urc bulevardul republicii cu cinci kilometri la oră* și *ești profesorul meu de mers încet*. Ambele fac apologia răbdării, a nevoii de timp, de răgaz existențial. În același timp, încetineala în mișcare și gândire devine o tehnică subversivă care îi permite poetului să mânuiască în ritm propriu elementele realității ce îl invadează și să le așeze în făgașele potrivite: *în urma mea șoferii înnebuniți mușcă din claxoane/ i-aș opri pe rând să-i întreb unde se grăbesc/ ei nu văd cu ochii lor cum calul ăsta galben și slab ca moartea/ poate oricând să se transforme într-o oglindă retrovizoare/ în care dumnezeu urmărind circulația să spună fiecărei depășiri nu/ și nu-ul să lovească inima* (pp. 26-27).

La Silviu Dachin, jocul de cuvinte, imagini și concepte nu este un refugiu sau un mod de a-și răscumpăra nonconformismul și blasfemia, ci devine o a doua natură, care înglobează toate celelalte atitudini poetice. Este jocul acela ritualic, cu rădăcini în spiritualitatea populară românească, acea seninătate mioritică în fața morții, dar și a vieții, care îi conferă o stare de grație cu efect anestezic ce îi permite să își păstreze luciditatea și ascuțimea ideației. Totuși, poetul nu exagerează, nu duce procedeul către epuizare, îl folosește cu măsură și mereu având ca scop amplificarea sensurilor, ambiguizarea semnificațiilor. De exemplu, un poem în care sarcasmul este dus până la paroxism întâlnindu-se cu grotescul se intitulează *ras poetica*. În alte părți, un anume cuvânt declanșează asocieri literale ce dinamitează cursul ideilor: *spital acasă spital acasă/ faianță gresie/ regresie* (pp. 30-31); *pe hol mă întâmpină doamna/ vrea să spună ceva dar se îneacă/ yes/ ies/ și tu o să dispari/ și tu/ și tu/ și ăla din patul de la geam/ o să dispară* (pp. 33-34); *și copilul/ cu fața la zid/ începe să numere// unu doi trei cinci șapte nouă/ cine nu-i gata/ îl iau cu ciocolata* (p. 64). Ludicul capătă valențe intertextuale prin deconstrucția conceptelor clasice și schimbarea radicală a perspectivei. În poemul *sunt lupul din poveste*, este recompusă o felie – sau o mușcătură – metatextuală în dialog cu motivele literare bine-cunoscute. Pot fi identificate elemente din *Capra cu trei iezi*, într-o viziune deformată ce reunește perspectivele mai multor instanțe în una singură, amestecând și motivele biblice precum magii din legenda nașterii lui Iisus sau cel al judecății de apoi către o purificare retorică ce poartă încă o dată amprenta minimalismului: *sunt lupul din poveste/ și cei trei iezișori/ mechior balthasar gaspar// m-am ascuns prin casă/ vin în căutare/ hopa/ m-am găsit/ mă înghit de viu// sătul de mine/ cobor în groapă/ și aștept/ să vină odată judecata// ca o capră*.

Punând cap la cap toate cele spuse mai sus, *Circuitul lătratului în natură* se remarcă prin amprenta originală a rostirii. Majoritatea poeziilor iau forma poetică a meditației scurte care se oprește pentru o clipă asupra unei teme, o punctează, apoi trece mai departe, însămânțând discursul cu bulbi de sarcasm. Mecanismul este înlesnit de procedeul încorporării titlului în corpul poemului, conferindu-i astfel un nucleu meditativ unitar. Punctând câteva așa-zise titluri, iese la iveală un mozaic liric, o reprezentare discursivă a universului: *slăbim – astăzi – nu – ieri – oamenii sunt atât de frumoși – e vară – nu mai am niciun plan – luați vă rog – stau cuminte la coadă – aveam cinci ani – oameni și covrigi – am tăiat o găină* etc. Minimalismul își face lucrarea prin condensare, astfel încât numeroase texte iau forma unor SMS-uri formulate la persoana a doua, lansate în eter către un destinatar imprecis – uneori chiar Dumnezeu – din simpla nevoie de a-l mai deranja din plictiseala zilnică*: e vară/ și nimeni să te sune/ să-ți spună prietene/ la anul/ pe vremea asta/ vom fi departe* (p. 22); *luați vă rog/ serviți/ o bucată de moarte/ gustați/ e bună/ proaspătă/ doar ce-am primit-o de-acasă*" (p. 29); *ai observat/ doamne?// eu mă ascund mult mai bine/ decât adam* (p. 59).

Silviu Dachin este un poet recognoscibil, cu o poezie maturată, atent construită în minimalismul ei, fără înflorituri de limbaj, un joc dezgolit al cuvintelor, asumat, tăios și sincer, al cărui scop final pare să fie decojirea existenței de lătratul abscons, de vaiete și lamentări metaforice deșarte, întru atingerea acelei lucidități care să îți permită să te lași înghițit de moarte în tăcere.

dr. Liviu CHIFANE

Liviu (Augustin) Chifane s-a născut în luna lui gustar a anului 1982, la Tulcea, în inima Dobrogei. Anii copilăriei și i-a petrecut la Sulina, loc pitoresc al cărui farmec aparte l-a inspirat în periplul său scriitoricesc.

După absolvirea Liceului Teoretic *Jean Bart* din Sulina, a urmat cursurile Facultății de Litere și Teologie din cadrul Universității *Dunărea de Jos* din Galați, finalizate în 2004, an în care își începe cariera didactică în Brăila, profesând din 2007 la Liceul cu Program Sportiv. În 2006 a încheiat programul de masterat *Teoria și practica textului*, iar în martie 2019 i s-a acordat titlul de doctor în domeniul literaturii postcoloniale. Activitatea didactică și academică se reflectă în lucrări științifice și metodice precum: *Experimentul postmodernist: «Abatorul cinci» de Kurt Vonnegut*; *Poezia lui Lucian Blaga în context educațional*; *Publicistica lui Mihai Eminescu: noțiuni de teorie și critică literară*; *Postcolonial Literature: A Cultural-Linguistic Approach*.

În domeniul literaturii, debutează editorial în 2014, cu romanul *Copilul Deltei*, publicat la Editura *Datagroup*, carte scrisă cu amintirea vie a locurilor copilăriei din Sulina și Delta Dunării (ediția a II-a, 2022). În 2019 publică *Ninsoare de martie*, primul volum al seriei pentru copii *Eroi din întâmplare*, urmat în 2020 de al doilea volum, *Invazia gândacilor*. Ultima apariție editorială este romanul pentru tineri și adolescenți *Sparg nuci!* (Editura *Datagroup*, Timișoara, 2022), ce relatează o covârșitoare experiență de viață și se adresează *tuturor celor chinuiți de examene*.

Cine este omul și scriitorul Liviu Chifane? Ce vă definește?

Sunt profesor de limba și literatura română la Liceul cu Program Sportiv din Brăila. M-am născut la Tulcea, dar doar din rațiuni medicale. Până la 18 ani am trăit la Sulina, orașul dintre ape. Cred că sunt un om serios, discret și cu bucuria de a face lucruri, de a înfăptui. Ca formație profesională, sunt un om al cuvintelor, un umanist convins, care a *fugit* dintotdeauna de matematică și de științele exacte. De mic m-am cufundat în lumea poveștilor, atât cele trăite la Sulina, între ape, cât și cele regăsite între filele cărților. Pentru mine, lectura și scrisul reprezintă parte definitorie a existenței, luând la răstimpuri forma profundă a studiului. Nu m-am mulțumit niciodată să citesc sau să scriu în mod superficial, cu scopuri imediate sau pragmatice. Mereu m-am aplecat asupra cuvintelor cu o loialitate obsesivă, aceasta devenind o cale de refugiu sau de evadare din cercuri vitale concentrice, bucurându-mă în același timp de drumul parcurs.

Cum a fost copilăria dumneavoastră? Care erau lecturile preferate atunci? Ce credeți că s-a pierdut sau s-a câștigat odată cu evoluția generațiilor?

Copilăria mea a fost un labirint. O vreme m-am bucurat de frumusețile deltei și ale Sulinei, apoi am căutat o cale de ieșire. Când am intrat la liceu, a devenit evident pentru mine că doar prin studiu îmi voi găsi calea, aceasta însemnând să las Sulina în urmă. M-am cufundat cu înverșunare în lumea literaturii. Am fost un elev, deci și un cititor docil. Am citit tot ce era în programa școlară, plus tot ce era în listele de lecturi suplimentare. Apoi am trecut mai departe. Am apreciat fiecare poveste, fiecare autor, indiferent că era român sau străin. Dacă ar fi să aleg, totuși, nume care mi-au marcat experiența de lectură, i-aș menționa pe Constantin Chiriță și Karl May pentru perioada gimnaziului, iar pentru liceu – Mihai Eminescu

și William Shakespeare. Cât despre comparația între lecturile de atunci și cele de acum, aceasta cu siguranță necesită un răspuns mult mai elaborat, deoarece schimbările sunt majore. Rămâne, însă, un numitor comun: cartea ca mediu al cunoașterii, al delectării și al modelării eului interior.

De ce ați ales să scrieți o literatură pentru publicul tânăr? Cum sunt poveștile pe care le creați, tradiționale sau moderne? Ce înseamnă o carte bună pentru copii din punctul dumneavoastră de vedere?

Foarte mult timp am scris poezii. Am debutat în anul 2003 cu patru texte în revista *Drumețul incendiar* a cenaclului literar *Gellu Naum* din Galați. Au urmat ani intenși de activitate didactică și studii aprofundate, iar aplecarea asupra prozei a venit în mod firesc, tot căutând povești pe care să le spun sau să le recomand elevilor mei. Primul gest a fost să mă întorc prin scris la Sulina. Așa a apărut romanul *Copilul Deltei* (2014), închinat copilăriei, dar care se adresa atât copiilor de atunci, cât și celor de acum. Apoi am încercat să echilibrez temele și stilul, împăcând tradiționalul cu modernul prin seria *Eroi din întâmplare* (2019-2020). *Sparg nuci!* (2022) duce lucrurile mai departe, și pe scara anilor, și ca profunzime a problematicilor abordate. Cred că o carte pentru copii este cu atât mai valoroasă cu cât reușește să se delimiteze de scopurile extrinseci și să împlinească, pe cât se poate de bine, trei obiective principale: să se adreseze Copilului, să spună o Poveste și să ofere o Lecție. Și mai este o condiție: să aibă originalitate. Imitațiile evidente mă dezgustă.

Există o carte dintre cele publicate până acum pe care o simțiți mai apropiată sufletului? Care considerați că este romanul cel mai bine primit de public?

Fiecare carte publicată îmi este apropiată într-un anume fel. Nu pot spune că vreuna îmi este mai dragă, pentru că niciuna nu este despre mine, dar în toate au rămas prinse frânturi din trăirile, experiențele și gândurile mele. Totuși, odată cu publicarea, îmi asum faptul că devin asemenea copiilor care se îndepărtează de părinți și își creează propria soartă. Nu îmi place să vorbesc despre *public*, indiferent cât de mulți ar fi cei care îmi citesc cărțile. Cred că fiecare carte are cititorii ei. De exemplu, *Copilul Deltei* a plăcut mai mult adulților, celor care s-au regăsit în Laur și aventurile lui în Delta Dunării. *Eroi din întâmplare*, în schimb, a fost pe gustul elevilor de gimnaziu, pentru că vorbește despre lumea lor. *Sparg nuci!*, pe de altă parte, are o bună receptare din partea profesorilor, care o văd ca pe o lectură potrivită pentru liceeni.

Ce vă inspiră atunci când scrieți? Aveți un secret, o tehnică specială pe care o folosiți și despre care ați putea să ne vorbiți?

Nu am tabieturi, superstiții sau practici anume atunci când scriu. Inspirația este un proces latent, complex și de durată. Mă inspiră tot ce se întâmplă în jurul meu, în interiorul meu, dar și ceea ce citesc. Există perioade când scriu mai mult, de obicei vacanțele școlare, când am mai mult timp liber și sunt mai odihnit. Tot ce trebuie să fac este să mă asigur că ajung la masa de scris și să las mintea să își pornească mecanismele. Apoi, totul vine de la sine.

Aveți o amintire specială legată de cititorii dumneavoastră?

Fiecare contact cu cei care îmi citesc sau sunt interesați de cărțile mele îmi creează bucurie și mă motivează. Copiii sunt cititori foarte pretențioși și imprevizibili. Cu toate acestea, au o energie aparte, care, dacă binevoiesc să ți-o transmită, te îmbată pur și simplu cu puterea ei. Fiecare întâlnire cu ei a fost pentru mine o mică oază pe care o păstrez în suflet cu sfințenie.

Ce înseamnă Brăila pentru dumneavoastră? Cât de important e faptul că este un oraș așezat pe malul Dunării? Cât regăsiți aici din Sulina, orașul natal?

Trebuie să recunosc că la Brăila m-a adus iubirea pentru soția mea, Cristina, un om extraordinar, alături de care existența mea a căpătat sens. Ne-am cunoscut în anii studenției, la Galați, împletindu-ne pasiunile și aspirațiile. Brăila este, de asemenea, orașul în care am devenit profesor, împlinindu-mă astfel sufletește și profesional. De curând am făcut un bilanț al vieții mele de până acum și am observat că am ajuns la un echilibru: 18 ani petrecuți la Sulina,

18 ani petrecuți la Brăila, iar între cele două perioade – cei 4 ani de studii de la Galați. Este un oraș fascinant, cu istorie și cultură solide, pe care încă îl descopăr. Aici am întâlnit oameni deosebiți, care mi-au îmbogățit existența și mi-au marcat cariera. Sunt mândru că fac parte din corpul profesorilor brăileni, că am pus, cum s-ar spune, umărul la crearea a ceea ce a devenit *Fenomenul Brăila*. Liceul cu Program Sportiv a devenit pentru mine o adevărată familie extinsă. Aici m-am desăvârșit ca profesor și tot aici am găsit prima susținere pentru cărțile mele. Dincolo de toate acestea, Dunărea a fost întotdeauna liantul vital ce mi-a ținut laolată toate pârghiile sufletești, făcând legătura între Delta Dunării și Bărăgan.

Ce înseamnă să fii scriitor în vremurile noastre? Ce implică acest lucru? Se poate trăi din scris în România?

Viața scriitorului este un purgatoriu continuu. Scrisul în sine este un proces solicitant, care implică perioade îndelungi de muncă asiduă asupra textului, de frământări, decizii, de viețuire în laboratorul cuvintelor. La acesta, cel puțin în România, se adaugă necesitatea de a răspunde în mod repetitiv la întrebarea *De ce (să) scriu?* Este foarte ușor să aluneci într-o zbatere existențială cu efecte devastatoare asupra psihicului și echilibrului emoțional. Sunt oameni care trăiesc din scris în România, dar nu neapărat din vânzările de carte. Se pot face calcule simple, pentru a vedea acest lucru la modul concret. Majoritatea scriitorilor au profesii sau ocupații diverse, mai apropiate sau mai depărtate de lumea cărților. Scrisul vine ca o pasiune personală sau ca o completare.

De curând ați pus bazele unui cenaclu literar la Brăila. De ce ați simțit nevoia unei asemenea manifestări culturale? Care sunt planurile pe care le aveți în legătură cu acest cenaclu?

Nu pot spune că eu am pus bazele cenaclului *Alter Ego*. Am răspuns dorinței multor scriitori brăileni care au simțit nevoia să existe un cadru în care să se adune și să își consolideze energiile, însă este un efort colectiv. Încă suntem la început, dar, cu ajutorul Bibliotecii Județene *Panait Istrati*, prin domnul Dragoș Neagu, directorul acesteia, încercăm să ne adunăm, să ne cunoaștem, să ne organizăm. Întâlnirile au loc bilunar și se desfășoară sub forma unui atelier-serată în cadrul căruia se citesc și se discută creații literare (poezie, proză, teatru, eseu), acestea fiind avute în vedere pentru realizarea unei antologii. În viitor, ne dorim să susținem activitatea scriitorilor brăileni prin evenimente literare și culturale specifice. Cronicile de cenaclu vor fi publicate pe un site dedicat, care va găzdui și alte aspecte ale activității noastre. Interesul pentru acest proiect crește de la zi la zi. Ni se alătură tot mai mulți scriitori consacrați, poeți, prozatori, critici literari, dar și persoane aflate la început de drum, unul dintre obiective fiind atragerea tinerilor. Pe măsură ce activitatea cenaclului se va cristaliza, vom dezvălui în presă tot mai multe detalii.

Cât de încrezător sunteți în viitorul cărților, având în vedere că pentru generațiile actuale este prioritară cultura vizuală, iar atenția față de textul scris, mai ales tipărit, este tot mai redusă?

Personal, nu îmi pot vizualiza viitorul fără scris. Am în lucru volumul al treilea al seriei *Eroi din întâmplare*, pe care îl voi termina în curând. De asemenea, am planuri pentru noi cărți. Deocamdată încă sunt încrezător. Forțați cumva de nerăbdarea istoriei, care îi trece prin tulburări de tot felul, oamenii revin tot mai mult la cuvântul scris. Totuși, cartea reprezintă un vehicul al poveștilor și al culturii. Ca orice vehicul, se schimbă, evoluează, este posibil să dispară la un moment dat, cel puțin în forma pe care o cunoaștem noi. Poveștile, însă, nu vor dispărea niciodată. Cuvântul este cuvânt, indiferent de mediul prin care se transmite, iar în el se află secretele Creației.

A consemnat Roxana NEAGU

ISTORIE

Încoronarea de la Alba Iulia

Ferdinand de Hohenzollern-Sigmaringen, născut în 1865, în Germania, nepot de frate al regelui Carol I, este declarat oficial moştenitor al coroanei României, în 1889. În 1892, se căsătoreşte cu Maria, principesă de Marea Britanie şi Irlanda (născută în 1875), nepoată prin tată a reginei Victoria, iar prin mamă, a ţarului Alexandru al II-lea. Au avut împreună șase copii: Carol (viitorul rege Carol al II-lea), Elisabeta, Marioara, Nicolae, Ileana şi Mircea. Ferdinand devine rege al României în 1914, după moartea regelui Carol I. Colaborează cu regina Maria (care susţinea intrarea României în război, de partea Antantei), cu Ion I.C. Brătianu (care se ocupa de politica externă) şi cu Barbu Ştirbei, administratorul Domeniilor Regale. În 1916, în Consiliul de Coroană, susţine intrarea României în război, de partea Puterilor Centrale. În cele din urmă, acceptă intrarea ţării în război de partea Antantei, în vederea înfăptuirii aspiraţiilor naţionale.

Maria Alexandra Victoria de Saxa Coburg, născută în 1875, în Anglia, devine regină a României în 1914. În timpul refugiului de la Iaşi (1916-1918), se integrează în corpul surorilor de caritate şi se află în tranşee, printre ostaşi şi în spitale printre răniţi şi printre bolnavii de tifos exantematic, contribuind în acest chip la ridicarea moralului populaţiei şi al armatei. În semn de preţuire, a primit din partea autorităţilor franceze *Le Croix de Guerre*, fiind aleasă membru corespondent al Academiei Franceze de Belle Arte (1919). La îndemnul premierului Ionel Brătianu, în perioada februarie-aprilie 1919, întreprinde o călătorie la Paris şi Londra, pentru a susţine cauza naţională a românilor în înfăptuirea României Mari.

Primul Război Mondial, început în 1914, se încheie pe 11 noiembrie 1918, la ora 11.00 a.m. Aranjamentele finale discutate la Conferinţa de Pace de la Paris, dominate de preşedintele american Woodrow Wilson, premierul britanic David Loyd George şi cel francez Georges Clemenceau, au fost cuprinse în Tratatul de la Versailles, semnat în iunie 1919. În faţa Consiliului Suprem de la Paris, delegaţia română de pace se bate energic pentru drepturile României.

Pe 27 martie 1918, Basarabia se uneşte cu România. Pe 28 noiembrie 1918, conform celor 100 de membri aleşi în Consiliul General al Bucovinei, se emite o rezoluţie de unire necondiţionată cu regatul României, iar pe 18 noiembrie/ 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, *Rezoluţia unirii* decretează *unirea acelor români şi a tuturor teritoriilor locuite de dânşii cu România.* Suprafaţa României creşte de la 138.000 la 294.967 km². Populaţia se ridică la 16,3 milioane de locuitori (faţă de 7,5 milioane înainte de război). Regele Ferdinand a făcut să se împlinească visul multisecular al poporului român. Sângele celor mai buni şi mai viteji nu a curs în zadar.

În vara lui 1921 apare ideea ca unirii tuturor românilor să i se confere o expresie vizibilă. Ceremonia urma să aibă loc în septembrie, dar din cauza certurilor dintre partidele politice, actul a fost amânat. Averescu, noul prim-ministru, voia să ducă la capăt o unificare a ţinuturilor cândva ungureşti. Partidul Naţional din Transilvania căuta să obţină pentru provincia lui un fel de autonomie. Împotriva acestei politici de unificare, se pronunţau parlamentarii Partidului Naţional din Transilvania, naţional-democraţii, conduşi de Iorga. Brătianu a iniţiat o colaborare între liberalii lui şi Partidul Naţional din Transilvania şi a câştigat încrederea ardelenilor prin protecţia din partea regelui, care accepta şi un guvern liberal.

Populaţia face ample pregătiri pentru fericitul eveniment social, desfăşurat la data de 15 octombrie 1922, la Alba Iulia. Cu o zi înainte, Brătianu a ajuns în oraşul unirii, cu coroanele perechii regale. Acesta, însoţit de miniştrii Mărdărăscu şi Văitoianu, a dus odoarele cu trăsura, la Biserica Încoronării. El ţinea pe o

pernă de catifea galbenă coroana simplă a regilor României, coroana confecţionată din metalul unui tun capturat în 1877 la Plevna, în timp ce Măldărăscu avea în grijă diadema de aur a reginei, lucrată artistic. Alaiul a fost deschis de două escadroane ale gărzii de corp. Au urmat miniştrii cu cele două coroane, iar două companii cu drapel şi muzică ale Regimentului nr. 3 Vânători de munte au încheiat alaiul. În caleşti şi automobile au fost demnitari ai armatei şi ai administraţiei. În Biserica Încoronării, mitropolitul-primat Miron Cristea a primit coroanele şi le-a pus pe altar.

Înainte de amiază, pe 15 octombrie, a sosit familia regală. În prima trăsură erau prinţul moştenitor Carol, prinţul Nicolae şi reginele Maria a Iugoslaviei şi Elisabeta a Greciei. Regele şi regina erau într-o trăsură trasă de patru cai negri, fanfara intona imnul regal şi trupele, înşirate pe cele două laturi ale traseului, strigau *ura*.

În Biserica Încoronării, mitropolitul (patriarh) a ţinut o liturghie solemnă (care a durat cam o jumătate de oră) şi a sfinţit coroanele regale, iar în faţa clopotniţei, nişte mateloţi au aranjat o scenă îmbrăcată în pânză roşie, unde s-a întins baldachinul încoronării întreţesut cu brocart roşu şi galben, pe fond alb. Perechea regală îmbrăcase mantiile ţesute din purpură, tivite cu blană de hermelină şi este întâmpinată de Ferechide, preşedintele Senatului şi de Orleanu, preşedintele Camerei, amândoi în frac. Regele Ferdinand îşi pune pe cap coroana grea de oţel, iar regina se aşază în genunchi în faţa soţului ei. Acesta îi pune pe cap coroana de aur, se ridică în picioare, îşi îmbrăţişează şi îşi sărută soţul. Sunt minute în şir de urale, salve de tun şi dangăt de clopot din turnul Bisericii Încoronării. Cu voce tare, regele Ferdinand dă citire proclamaţiei sale de încoronare (*Chemarea regelui Ferdinand către poporul său cu prilejul încoronării sale ca suveran al României Mari. 15 octombrie 1922*), adresându-se ţărănimii, muncitorimii, fiilor buni ai ţării, românilor din toate straturile sociale, subliniind:

Vreau ca în timpul Domniei mele, printr-o întinsă şi înaltă desvoltare culturală, patria noastră să-şi îndeplinească menirea de civilizaţie, ce-i revine în renaşterea orientului european, după atâtea veacuri de cumplită sbuciumare. Sunt sigur că în îndeplinirea marei noastre datorii, voi avea sprijinul tuturor bunilor fii ai ţării, nedespărţiţi în gând şi în faptă în jurul Tronului.

Familia regală stă la masă cu oaspeţii săi, parlamentari şi invitaţi, în sala teatrului din Alba Iulia. În barăci din lemn, sus pe cetate, au fost ospătati 20.000 de ţărani din toate regiunile ţării. Au fost făcute, cu acest prilej, fripturi la proţap dintr-un număr de boi.

Timp de două ore şi jumătate, 40.000 de oameni de la toate armele au defilat prin faţa comandantului lor suprem, care stătea lângă generali români şi militari străini. Au trecut copii dintr-un sat ardelean, îmbrăcaţi în uniforme albe şi încălţaţi cu ghete, unităţi româneşti de cercetaşi, apoi regimente de infanterie şi artilerie. Prinţul moştenitor Carol a condus personal divizia sa, în efectiv complet, a urmat apoi divizia *Mihai Viteazul* şi o divizie alcătuită din regimente ardeleneşti, după aceea cavaleria, gărzi de corp regale, numai pe cai negri. Regina Maria, îmbrăcată în uniforma regimentului său de gardă, a condus o brigadă şi a trecut în galop prin fața regelui, fiind aplaudată îndelung.

La o zi după aceea, încoronarea a fost sărbătorită şi la Bucureşti, perechea regală fiind omagiată de autoritățile civile, zece mii de primari din toate părţile României Mari. Îmbrăcați în costume populare, ei au defilat în parcul *Carol*. Guvernul a alocat pentru aceste festivități suma de 71 de milioane de lei.

La palatul municipal din Bucureşti, şi-au prezentat felicitările principii, precum şi trimişii, consulii şi reprezentanții guvernelor străine, 250 de persoane în total. Festivitățile s-au încheiat cu un spectacol de gală la Teatrul Național.

Românii au considerat încoronarea ca un eveniment istoric de rangul cel mai înalt. Manifestările de simpatie pentru regele Ferdinand au fost oneste şi în cercurile germane şi în cele maghiare. Regele şi regina obţinuseră o bogată recoltă de simpatie.

BIBLIOGRAFIE:

Wolbe Eugen, *Ferdinand I, Întemeietorul României Mari*, Editura *Humanitas*, Bucureşti, 2004;

Enciclopedie ilustrată de Istorie Universală, Editura *Reader's Digest*, Bucureşti, 2006.

prof. Aura PARASCHIV

TEATRU ȘI CRONICĂ TEATRALĂ

Naufragiat. Avem nevoie de poveste

NAUFRAGIAT! Fantasticele aventuri ale lui Louis de Rougemont (povestite de el însuși) de Donald Margulies

Traducerea: Corina Moise; Regia artistică: Andrei Huțuleac; Scenografia: Maria Nicola; Light design: Lucian Moga

Cu: Ciprian Chiricheș, Nicholas Cațianis Jr., Blanca Doba, Corina Borș.

Trăim într-o lume teatrală în care nu prea se spun povești. Creatorii sunt preocupați fie de lucruri serioase, grele, complicate, de probleme sociale mai mult sau mai puțin arzătoare, fie își doresc să facă *entertainment* cu orice preț și de multe ori de calitate îndoielnică, pe ideea că asta vrea publicul. Prin urmare, un spectacol care să aibă simplitatea profundă a teatrului de care vorbește Peter Brook în *Spațiul gol* și puterea de iluzie de care vorbește Strehler, împreună cu o poveste adevărată, o poveste cu eroi și fantezie și aventuri nebunești este o întâlnire rară în teatrul românesc.

La Teatrul *Maria Filotti* din Brăila, Andrei Huțuleac a pus în scenă piesa ***Naufragiat. Fantasticele aventuri ale lui Louis de Rougemont (povestite de el însuși)*** de Donald Margulies. Lui Andrei Huțuleac îi cunosc parcursul artistic încă de la debut, l-am urmărit în fiecare rol, i-am urmărit evoluția, creațiile lui actoricești în *Amadeus*, în *Hamlet*, în *Zbor deasupra unui cuib de cuci*, realizate cu *Trupa fără nume*, în direcția de scenă a lui Victor Ioan Frunză, rămân puncte de reper în istoria recentă a teatrului românesc, sunt creații de care mi-e dor și care-mi taie respirația și acum, la câțiva ani distanță. Între timp, Andrei Huțuleac a mai deschis un drum în existența lui artistică, în regia de film unde, din nou, face performanță, iar spectacolul de la Brăila este începutul unui drum în regia de teatru.

Să spui o poveste coerent, inteligent și seducător este, poate, unul dintre cele mai complicate lucruri în teatru. Să creezi din nimic o lume, să ții în palmă, cu forța unui magician, un public eterogen, grăbit, obișnuit cu poveștile de pe Netflix și cu viteza pe care o imprimă societatea în care trăim, un public care prea rar mai are timpul sau disponibilitatea sau obișnuința de a citi povești și a se lăsa desfătat de ele, e o mare performanță. Să construiești un întreg imaginar din câteva elemente de decor, obiecte simple, pe care le-ai putea găsi în podul casei bunicilor, un cufăr pictat, un celofan uriaș pe post de Marea de Corali, o coroană sau un semn distinctiv în mijlocul frunții, pentru locuitorii unei insule de niciunde, făcute din linguri, o plapumă mare și albastră, câteva fotografii vechi, e, de asemenea, o performanță. Și să creezi pe scenă, tot din nimic, dar cu imaginația unui joc de copii, tot universul acela de aventuri imposibil; să faci ca o sală întreagă să respire aventura, să simtă furtuna stârnită din senin pe mare, să tremure de emoție când se caută perlele, să aștepte cu sufletul la gură, dar și cu un zâmbet în colțul buzelor, atunci când eroul ajunge într-un trib sălbatic, să urmărească dialogul inventat într-o limbă necunoscută, dar atât de seducătoare în simplitatea ei, între erou și femeia de care se îndrăgostește; să le vezi, fără ca ele să existe fizic pe scenă și fără vreo proiecție pe vreun ecran… și corabia, și insula, și tribul întreg, și vulcanul care erupe și chiar Londra… Londra în toată nebunia ei, cu străzile ei zgomotoase și cu toată revoluția industrială, creată din zgomote metalice de ciocan. Cam așa arată, pe scurt, lumea

minunată pe care o construiește pe scenă Andrei Huțuleac, împreună cu scenografa Maria Nicola și în care-și plasează cei patru actori – Ciprian Chiricheș, Nicholas Cațianis Jr., Blanca Doba și Corina Borș – care vor întrupa pe rând zeci de personaje, decupate diferit doar de câte un detaliu de voce, de gest sau de costum, totul schimbat la vedere, totul, cu puterea iluziei acceptate, totul, într-o convenție superbă în care știm că suntem mințiți și vrem ca vraja să nu se destrame. De fapt, asta e teatrul în esență, nu-i așa?!

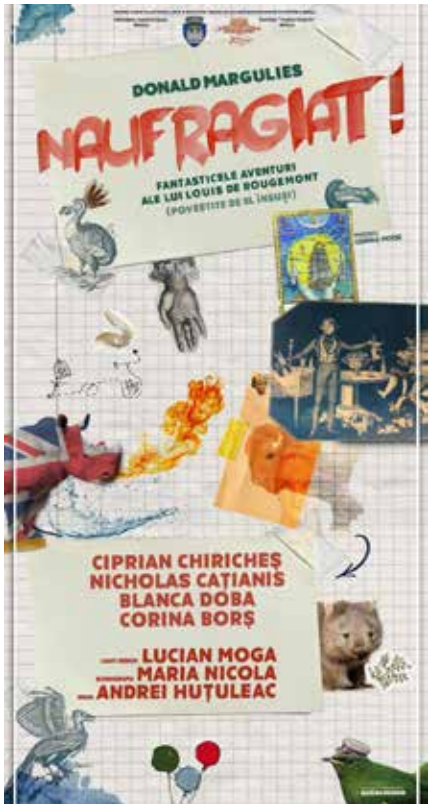

În rolul lui Louis de Rougemont – un fel de Robinson Crusoe care-și povestește în cel mai seducător mod cu putință aventurile nemaipomenite, trăite (sau inventate) în ținuturi necunoscute, după ce pleacă dintr-o Londră cenușie, cu capul plin de povești colorate spuse de mama lui, pentru a bântui pe mări și oceane și a trăi o poveste cum numai în cărți există – Andrei Huțuleac îl distribuie pe Ciprian Chiricheș, ce construiește un personaj căruia ți-e imposibil să-i reziști. E vesel, e nebun, crede cu toată frumusețea cu care cred copiii în poveștile pe care le inventează (sau nu), știe să țină publicul în mână, știe să-i spună povestea, să-l ia cu el, să-l poarte prin fiecare ungher pe unde au ajuns el sau imaginația lui, nici nu mai contează; știe să creeze o lume dintr-o privire, dintr-un gest, din inflexiunea cu care rostește un cuvânt. La fel, ceilalți trei actori, care sunt pe rând toate personajele care se perindă prin lumea lui Louis, de la mama, la soția lui, de la aborigeni, la câinele lui credincios (Nicolas Cațianis Jr. chiar reușește o creație în rolul câinelui). Cu toții se lasă în voia poveștii, se bucură să o spună, cred în ea și în magia ei și, fără să alunece vreo clipă în ridicol, farmecă așa cum te farmecă jocul serios al unor copii. De fapt, care e povestea? Donald Margulies a scris o piesă inspirată de viața unui așa-zis aventurier pe nume Louis de Rougemont, care, la începutul secolului XX, a vrăjit lumea cu o așa-zisă poveste adevărată, pe care ar fi trăit-o el însuși, dispărut fiind din Londra și cutreierând lumea și insule sălbatice. Povestea scrisă de el s-a bucurat de un succes nebun, a fost un erou al momentului – parcă seamănă cu modul cum se construiesc și dispar eroii azi… Iar apoi a fost demascat ca impostor și a fost bănuit că aventura a existat doar în imaginația lui de copil bolnav și plăpând, care s-a transformat într-un adult cu imaginația aprinsă.

E foarte limpede și curat universul creat de Andrei Huțuleac. Și totul e gestionat cu o precizie matematică, mai ales umorul, în permanență spectacolul păstrându-și altitudinea, prin felul inteligent și bine controlat în care e construit imaginarul acestui adult-copil, fals aventurier, care își trăiește cu toată seriozitatea poveștile în mintea lui. Și care, permanent, te face să-ți pui serios întrebarea care e diferența dintre imaginație și realitate; care șterge granițele dintre imaginație și realitate cu grația cu care un copil construiește un castel de nisip și apoi vrea să se mute în el.

La final, m-am gândit că, dacă în spiritul lui Brook, acest spectacol ar fi itinerant și jucat în locuri în care oamenii n-au mai văzut teatru niciodată, cu siguranță i-ar face pe acei oameni să se îndrăgostească de teatru.

Monica ANDRONESCU
critic de teatru

TRADUCERI

Charles de Valois (n. 24 noiembrie 1394, Paris - d. 5 ianuarie 1465, Amboise) a fost Duce de Orléans, dar și unul dintre cei mai mari poeți de curte francezi, cunoscut pentru celebrele sale rondeluri, balade și versuri ocazionale. Poeziile sale se remarcă prin stilul cavaleresc și puritatea limbajului. Când regele Henric al V-lea al Angliei a invadat Franța, în 1415, Charles de Valois, Duce de Orléans, a fost unul dintre comandanții armatei franceze în celebra bătălie de la Agincourt. Învins și capturat, a petrecut 25 de ani în Anglia ca prizonier de război, câștigându-și o bună reputație și la Curtea Angliei pentru poeziile sale în limba engleză.

Notă: Rondelul de mai jos a fost pus pe muzică de celebrul compozitor francez Claude Debussy în *Trois chansons de France*.

WINTER HAS CAST HIS CLOAK AWAY
by Charles D'Orleans

Winter has cast his cloak away
of wind and cold and chilling rain
to dress in embroidered light again:
the light of day – bright, festive, gay!
Each bird and beast, without delay,
in its own tongue, sings the refrain:
Winter has cast his cloak away!
Brooks, fountains, rivers, streams at play,
wear, with their summer livery,
bright beads of silver jewelry.
All the Earth has a new and fresh display:
Winter has cast his cloak away!

IARNA ȘI-A ARUNCAT DIN NOU MANTIA
de Charles D'Orleans
traducere de Leonard Neculae

Iarna și-a aruncat din nou mantia
de vânt și frig și ploaie grea și rece,
se-mbracă-n broderia luminii care trece
și-n altă strălucire ferice va-nvia!
Iar fără-ntârziere și păsări și jivine
vin, în diverse graiuri, refrenul a-l susține:
Iarna și-a aruncat din nou mantia!
Pâraie, fântâni, râuri și-arată semeția,
și straiele din vară purtate cu alint,
înnobilate-s astăzi cu-odoare de argint.
Și tot Pământul, proaspăt, și-arată bucuria:
Iarna și-a aruncat din nou mantia!

Paul Laurence Dunbar (n. 27 iunie 1872 - d. 9 februarie 1906) a fost un poet și prozator american, exponent al direcției literare *Negro Minstrels*, prin care aducea în prim-plan problemele cetățenilor de culoare, el însuși fiind fiul unor sclavi eliberați. Este creditat ca fiind primul scriitor ce a prezentat experiențele comunității afro-americane, în diversitatea lor, în fața unui public larg, opera sa devenind vocea comunității de culoare de la acea vreme.

WE WEAR THE MASK
by Paul Laurence Dunbar

We wear the mask that grins and lies,
It hides our cheeks and shades our eyes -
This debt we pay to human guile;
With torn and bleeding hearts we smile,
And mouth with myriad subtleties.

Why should the world be over-wise,
In counting all our tears and sighs?
Nay, let them only see us, while
We wear the mask.

We smile, but, O great Christ, our cries
To thee from tortured souls arise.
We sing, but oh the clay is vile
Beneath our feet, and long the mile;
But let the world dream otherwise,
We wear the mask!

PURTĂM O MASCĂ
de Paul Laurence Dunbar
traducere de Leonard Neculae

Pentru-a minți, rânjind, purtăm o mască,
Să ne ascundă fața și ochii să-i umbrească -
Tribut al vicleniei umane să servească;
În timp ce inimi frânte încearcă să zâmbească
Prin gurile cu rictuși ce vor să amăgească.

Preaînțeleapta lume de ce ar face bine
Să numere de-a valma și lacrimi și suspine?
Nu, las-o să ne vadă fără să ne cunoască
În timp ce purtăm mască.

Zâmbim dar, o, Christoase, sunt strigăte în noi
De suflete în cazne, cu griji și cu nevoi.
Cântăm pe drumuri goale ce-s pline de noroi
Iar sub picioare calea se macină greoi;
Dar lăsăm lumea toată un vis ca să trăiască,
Noi purtăm mască!

OPINII

Eram pe la începuturile vieții mele studențești– să tot fi fost în primul ori, cel mult, al doilea an de facultate – când, la un curs, profesorul ne-a adresat o întrebare: Cât la sută, cât anume procentual trebuie să scoatem dintr-un om pentru ca el să nu mai fie *viu*? Pentru ca el să nu mai poată fi considerat *o ființă vie*?

Inițial – ilaritate generală. Un amfiteatru ticsit cu studenți foarte conștienți și mândri de proaspătul lor statut de *medicinești*. Oameni– aflați, e drept, la început de drum abia – ai protocoalelor și statisticilor, predestinați (sau, poate, condamnați?) la a încerca mereu să șabloneze provocările profesionale: rezultatele investigațiilor se circumscriu valorilor convențional *normale*, simptomele trebuie să contureze o boală, indicațiile terapeutice trebuie să schițeze un tratament standardizat, parcursul pacientului, inevitabil, va fi unul sau altul, dar toate *mapate*, previzibile. Inițial întrebarea a fost urmată de o veselie generală, care s-a stins însă repede într-o tăcere mormântală. Așadar, și cifrele pot juca feste? Sau pur și simplu… este chiar atât de *simplu*: viața nu poate fi cuantificată? Cel puțin… nu în tiparele clasice?

Unui om *viu* i se pot amputa toate cele patru membre, limba, urechile. I se pot extirpa glandele mamare, tiroida, colecistul, stomacul, mai mult de jumătate din tubul digestiv inferior, o parte din ficat, un rinichi, organele genitale interne (la femeie) sau externe (la bărbat), i se pot scoate toți dinții, precum și laringele și amigdalele. Cu toate acestea, el poate fi încă *viu*. Aceluiași om însă i se poate scoate inima sau, eventual, o porțiune infracentimetrică de la nivelul trunchiului cerebral – unde se află centrii reflecși respiratori – iar el nu va mai fi *viu*. Sau – după cum întrebase profesorul – nu va mai fi *considerat* viu. Desigur că întreaga discuție este purtată la modul teoretic: nici conștiința umană, nici etica medicală, nici legislațiile în ansamblul lor nu permit efectuarea unor atare experimente dincolo de sfera imaginarului, dar de sub non-sensul de suprafață al problemei răzbate o întrebare: există vreo diferență între *a fi* viu și *a fi considerat* viu? Sau mai simplu și totuși mai complicat de atât: ce înseamnă, de fapt, viața? Este biologia cheia de boltă care poate descuia răspunsul la această întrebare sau, oare, întrebarea însăși, deși interesantă, nu oferă perspectiva cea mai… corectă? În loc să ne punem problema cât anume trebuie scos dintr-un om pentru ca el să nu mai fie viu, nu ar fi mai *nimerit* să ne întrebăm dacă doar integritatea biologică dă dimensiunea *viului*? Dacă un individ *complet* fizic și ne-mort biologic poate fi totuși considerat *ne-viu* sau *incomplet/ insuficient viu*?

Suntem vii. Dar ne simțim vii? Ce anume ne *omoară*, deși la un nivel inaccesibil retinei? Ce diferență de potențial există între a trăi și a simți că trăim? Devenim vreodată egali cu noi înșine?

Mă gândesc la Cunoaștere. La a învăța. De la lucruri mici: primul zâmbet sau primul gângurit care deschide infinite posibilități de comunicare cu ceilalți și de exprimare a sinelui… la lucruri mari: un proiect de fizică cuantică, un prototip auto, proiectul unei clădiri, o descoperire epocală sau o invenție. Sau altele. Dar sunt acestea din

urmă cu adevărat *mai mari* decât cele așa-zis mici, firești, care vin primele? Sau, întotdeauna, primul proces, primul gând, primele schimbări, primul impact sunt cele definitorii?

Mă gândesc la Conștiința de sine. La echilibrul fragil dintre acceptarea propriului eu și necesitatea instinctivă de a-l șlefui și modifica perpetuu. Dintre a te cunoaște pe tine însuți privindu-i pe ceilalți și a-i cunoaște pe ceilalți, oglindindu-i în tine. Și ce este de făcut când oglinda se sparge?

Mă gândesc la Suferință. La momentele care dor fără să poți arăta unde te doare exact. La durerile care sunt așa de intense încât nu mai dor, dar din cauza cărora nici nu te mai simți viu (mulți oameni cu depresii profunde sau șocuri emoționale vin cu leziuni auto-produse: tăieturi cel mai des. - *De ce ai făcut asta? - Ca să simt ceva.*) Preferăm suferința, fie ea și fizică, brută, amorțirii, indiferent de cauză? Dar de ce?

Mă gândesc la Dragoste. Și mă opresc. Poate fi dragostea scoasă din context și tratată separat? Dragostea este cunoaștere și cunoașterea este dragoste. Nu poți cunoaște ceea ce nu iubești, pentru că nu îl percepi în deplinătatea sa. Dar ca să cunoști ceea ce iubești, trebuie să te cunoști și să te iubești pe tine mai înainte, ca să poți oglindi ceea ce iubești. Să îl poți oglindi pe Celălalt. Dar să te iubești pe tine nu este o formă de egoism? Ori… Dragostea înseamnă *Eu sunt Tu*. Dar este clar oare? Este o schimbare ontogenetică sau o contopire? Sau un schimb de roluri? Acel Eu care devine Tu… Tu devii Eu? Eu rămân Tu și Tu rămâi Eu? Sau devenim Noi… intermitent printre momentele în care Eu sunt Eu și Tu ești Tu? Pe cine iubesc până la urmă? Pe mine sau pe tine? Pe tine pentru că mă oglindesc în tine sau pentru că tu te oglindești în mine? Sau pe mine… pentru că… invers? Este dragostea durere? Sau suferința este dragoste? Dincolo de sensul pur biologic, ne poate provoca suferință ceva (sau cineva) ce nu iubim? Ceva ce nu dorim? Și dacă Eu sunt Tu, pe care dintre noi îl doare de fapt? Care suferă când suntem noi și care când nu suntem? Și dacă nu ne doare, înseamnă că nu iubim? Și ce se întâmplă când se termină dragostea? De fapt, se termină Dragostea? Dacă înlăturăm limitele propriilor experiențe și avem în față conceptul pur… este dragostea cunoaștere? Inclusiv sau mai ales *de sine?* Sau cunoașterea este dragoste? Este dragostea suferință sau suferința dragoste? Sau poate cunoașterea este suferință. Este sau… doar o aduce? Sau suferința este, în fond, cunoaștere sub o altă formă? Iubim mai mult sau mai puțin pe măsură ce cunoaștem mai mult? Suferim mai mult sau mai puțin pe măsură ce cunoaștem mai mult? Cunoaștem mai mult sau mai puțin odată cu dragostea și/ sau odată cu durerea?

Putem oare separa noțiunile? Sau, de fapt, viața se conturează a nu fi doar o dublă și răsucită spirală de acizi nucleici, ci cu mult mai mult de atât: un helix al dragostei, mereu dublu, căci nu putem iubi la singular, unit și urcând alternativ sau concomitent, dar mereu perpetuu, treptele cunoașterii și ale suferinței… spre infinit și – de ce nu? – dincolo de el, spre Clipa dintâi a Creației.

Sânziana GHIȚOI

DE CITIT

Gregory David Roberts – *SHANTARAM*, Editura *All*, 2012

Shantaram este un roman hipnotizant, uluitor, care te poartă în mijlocul unui vârtej de emoții, aventuri incredibile și personaje fascinante. Binele și răul coexistă de la prima până la ultima pagină, reușind să te captiveze și să te provoace în permanență la reflectarea asupra naturii umane.

Gregory David Roberts

Cartea, scrisă la persoana întâi, de inspirație autobiografică, ne relatează aventurile palpitante pe care le are Lin, un om instruit, cu o cultură vastă în multe domenii, un om de stânga prin educație și convingeri, un revoluționar cu idealurile înecate în heroină, un filozof cu integritatea pierdută în nelegiuiri și un poet care își pierduse sufletul într-o închisoare de maximă securitate.

În 1980, pe când executa o sentință de 19 ani pentru tâlhărie în Australia, Roberts a evadat din închisoare și a fugit în India, petrecându-și acolo un deceniu înainte de a fi recapturat și extrădat.

Cu o bravură aproape palpabilă și un pașaport fals neozeelandez, alter egoul lui Roberts, Lindsay sau prescurtat Lin, ajunge pe aeroportul din Bombay. Este un moment al renașterii pentru un om care nu credea că va mai fi liber, care nu credea că mai era posibil să-și revadă vreodată prietenii și familia, întreaga lui viață reducându-se până atunci la amintiri, talismane și legăminte de dragoste.

Lin s-a îndrăgostit din prima clipă de India, al cărei miros resimțit de la prima respirație i-a readus în suflet speranța, sentimentul miraculos considerat pierdut, ceea ce i-a redat credința că își poate găsi, în sfârșit, mântuirea. Romanul ne oferă o poveste irezistibilă despre umanitate, revoluție și activism, dependență și eliberare, ură și dragoste, dezvăluind experiența personală a autorului care nu se sfiește să-și arate adâncile sentimente pe care le are pentru India.

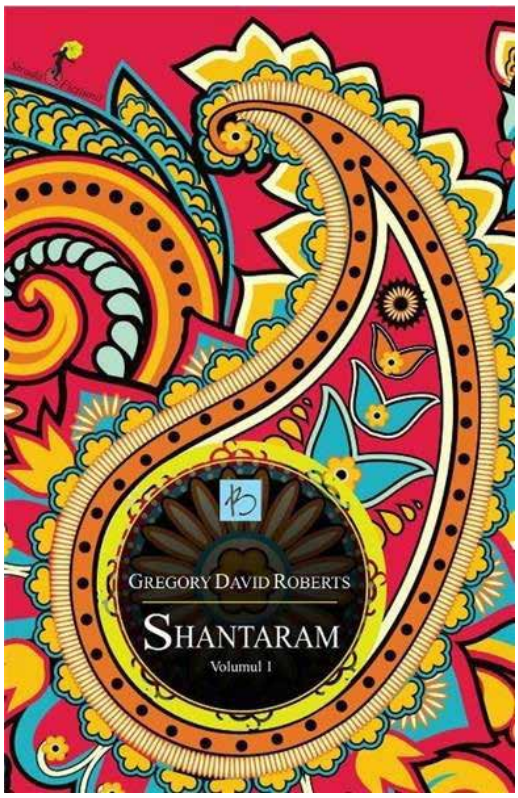

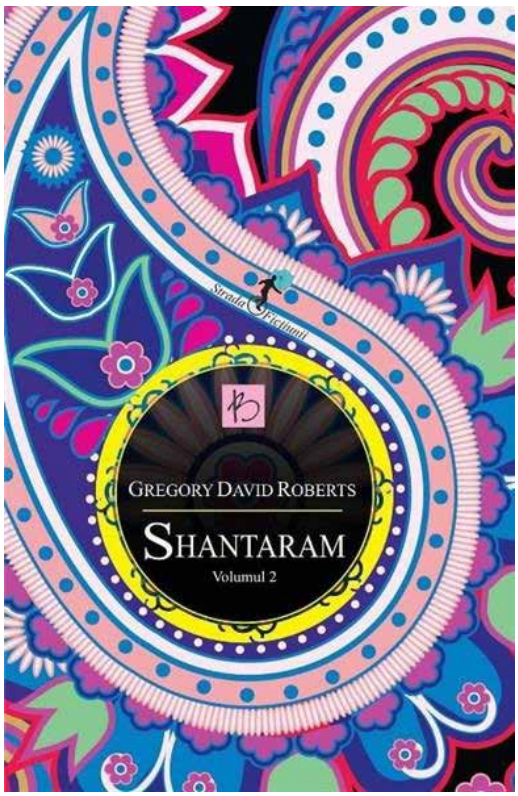

Întreaga viață a lui Lin pare să stea sub semnul destinului, un destin care l-a făcut să sufere înzecit pentru toată suferința pe care le-a produs-o altora pe când îi jefuia, împins de dependența de droguri, dar și care i-a scos în cale oameni de diferite naționalități, care l-au influențat și i-au schimbat cursul vieții.

Gregory David Roberts își poartă cititorii prin cartiere mizere și hoteluri de cinci stele, printre mafioți și oameni cu suflet pur, prin măruntaiele orașului care i-a devenit complice, ajutându-l să-și piardă urma, Bombay.

Nemaiavând casă, familie sau identitate, Lin a fost nevoit să-și caute sensul vieții și iubirea în mahalalele sărace. Însoțit de ghidul și bunul său prieten, Prabaker, a pătruns într-o lume formată din mafioți și cerșetori, prostituate și sfinți, soldați și actori, politicieni și țărani, polițiști și falsificatori, indieni și expați, traficanți de droguri și săraci din mahalale, din haosul căreia se desprind două figuri clare. Prima îi aparține lui Khader Khan, șeful bandei mafiote care i-a cumpărat libertatea atunci când a fost aruncat în temniță și torturat de autoritățile indiene, un infractor cu vocație de filozof care i-a devenit treptat mentor. A doua este frumoasa Karla, o femeie periculoasă ale cărei trăiri sunt dictate de secretele care o bântuie, dar care îi și dau puterea incredibilă de a supraviețui, de care Lin se îndrăgostește iremediabil.

Coborârea în infernul vieții subterane a Bombayului îl aruncă pe Lin într-un carusel de întâmplări enigmatice și sângeroase, oferindu-i și momente de liniște, bucurie și iubire, dar și momente de teroare pură, deznădejde, ură, resemnare sau renunțare. Interesantă este filozofia cum că poți face fapte rele din motive bune și fapte bune din motive greșite. De altfel personajele au dese discuții originale și incitante care te provoacă să-ți pui propriile întrebări despre sensurile vieții. Lin trece de la încercarea de a ajuta oamenii săraci ai mahalalelor, pentru care devine Shantaram – Omul păcii, la apartenența de o grupare mafiotă și la căderea în iadul consumului de droguri din care este salvat pentru a lupta alături de mujahedini în Afganistan.

Shantaram îți dă impresia, la final, că ai parcurs, alături de Lin, o lungă călătorie inițiatică, în care evenimentele, peripețiile, aventurile, răsturnările de situații, obstacolele și încercările, momentele tensionate și emoționante alături de confruntarea dintre întuneric și lumină, bine și rău, dragoste și ură, răzbunare și iertare îți remodelează percepția despre lume, familie, prieteni și acțiunile și reacțiunile cu care ești dator în fața încercărilor vieții.

Leonard NECULAE

Martin Cruz Smith – *PARCUL GORKI*, Editura *Paladin*, 2015

Parcul Gorki este un roman încununat cu cel mai de seamă premiu acordat romanelor de acțiune: Gold Dagger Award. Martin Cruz Smith, foarte bine documentat, reușește să redea cu acurațete frica permanentă cu care trăiau rușii zi de zi, din cauză că puteau fi turnați la KGB, miliție și toate organele de securitate ale statului chiar de către propriile soții, de soți, de bunici, vecini, copii, profesori, aproape oricine.

Într-o astfel de atmosferă se petrece acțiunea romanului, în care anchetatorul-șef Arkadi Renko are de-a face cu un triplu caz de omucidere ce a avut loc în Parcul Gorki din Moscova, la sfârșitul anilor ’70. Cadavrele înghețate sunt găsite în zăpadă, fără degete și cu fețele mutilate. Cum investigația scoate la iveală că una din cele trei victime a fost un cetățean străin, Renko încearcă să predea cazul KGB-ului, dar un american extrem de bogat și influent, total lipsit de scrupule și implicat în traficul de blănuri, care pare că are legătură cu cazul, îl face să nu renunțe și să înfrunte deopotrivă KGB-ul, FBI-ul și Poliția din New York, chiar dacă viața îi este pusă în pericol.

Arkadi Renko este, probabil, cel mai îndărătnic anchetator întâlnit în literatura de gen: merge mai departe cu orice preț, înfundă oameni influenți, nu ține cont de ierarhie, înfruntă pericolul deportării într-un lagăr siberian, se îndrăgostește de o disidentă care vrea să părăsească Uniunea Sovietică, ba chiar o salvează și o ascunde de agenții KGB-ului atunci când aceștia vor să o ucidă.

Frigul, zăpada, sărăcia și frica răzbat din paginile romanului. Frig și zăpadă, pentru că în Moscova acelor ani era parcă o iarnă permanentă atât fizic, cât și în suflete; sărăcie, pentru că numai cu cei cu relații și bani, foarte mulți bani, aveau acces la alimentele din magazine, la mașini, la apartamente cu băi și bucătării și la haine confecționate din blănuri de cea mai bună calitate; și frica permanentă că la trei dimineața le poate sparge ușa o echipă a KGB-ului pentru că la nu știu ce coadă de la magazin se poate să fi spus ceva ce nu trebuia. În anii ’80 URSS-ul era cel mai mare exportator de blănuri scumpe din lume. Dintre acestea se făceau remarcate blănurile de zibelină, un animal mic și rapid, care valora mai mult decât greutatea lui în aur. Rețele criminale, comploturi, agenți KGB, urmăriri, dragoste și trădare, răsturnări de situații și multe elemente ale acțiunii care surprind cititorul. Căci, nu-i așa, lucrurile nu sunt cum par a fi la început, iar noi vedem mereu doar vârful aisbergului, după care, încet, încet, datorită măiestriei autorului, foițele de ceapă sunt decojite una câte una și ajungem în cele din urmă la miez.

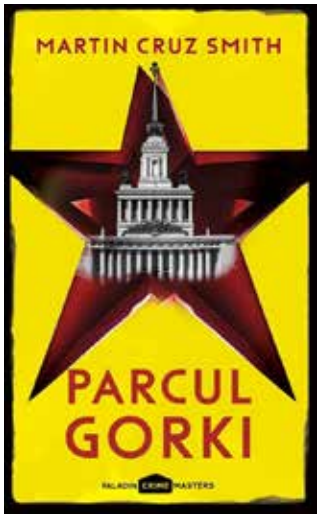

Teamă, lipsuri, sacrificii, cozi nesfârșite, rații la alimente, totul pe pile și relații. Și șefi de care trebuie să-ți fie mai frică decât de Dumnezeu. Într-o astfel de atmosferă trebuie să-și desfășoare ancheta Arkadi Renko, cel care nu este nici el ușă de biserică, un om care a trăit în umbra generalului Renko, tatăl său, supranumit *Măcelarul Ucrainei*. Cel mai plăcut lucru pentru cititor, în afară de dozarea perfectă a tensiunii în acțiunea romanului, este modul cum a fost construit de autor Arkadi Renko: acesta n-a încercat să-l facă un supraom cu o viață fericită, plin de bogăție și cu femei care-i cad la picioare din cauză că este cel mai strălucitor anchetator al Rusiei, ba din contră – soția divorțează de el din cauză că refuză întruna să devină corupt ca să-i poată asigura ei condiții mai bune de trai, se îndrăgostește de un dușman al poporului, îi șicanează pe cei din KGB și scapă mereu datorită protecției oferite de mentorul său, Nikitin, este mucalit, ironic, nu acordă o atenție prea mare discuțiilor care i se par lipsite de importanță, în schimb se dovedește a fi un anchetator cu extremă atenție la detalii, care merge până în pânzele albe pentru a-și rezolva cazul, în ciuda tuturor avertismentelor pe care le primește pe parcurs.

Leonard NECULAE
redactor

Christmas International

Fulgi mari și leneși de zăpadă rostogolindu-se în spirală, spre a dospi un aluat pufos, imaculat și proaspăt, miros de cozonaci cu nucă și de mere coapte cu scorțișoară, dangăt nobil de clopot, care anunță sărbătoarea, strigăte de bucurie din guriițe înghețate de copii. Aceste câteva fărâmițe de amintiri, adunate cu grijă, scuturate de praful grijilor zilnice, restaurează o parte luminoasă din copilăria fiecăruia dintre noi. În mod miraculos, melodiile cuprinse în colecția de douăsprezece CD-uri ***Christmas International*** au același efect asupra ascultătorului. Această colecție realizează o incursiune muzicală în atmosfera anilor '50, refăcând, cu deferență, aerul sărbătorilor de iarnă din acea perioadă.

Crăciunul este o sărbătoare iubită de toți, de aceea CD-urile conțin melodii în limbi diferite și în stiluri diferite: de la clasic la rock, de la lent la vioi, de la vocal la instrumental. Connie Francis, Dean Martin, Elvis Presley, Harry Belafonte, Louis Armstrong, Mahalia Jackson, Pat Boone,

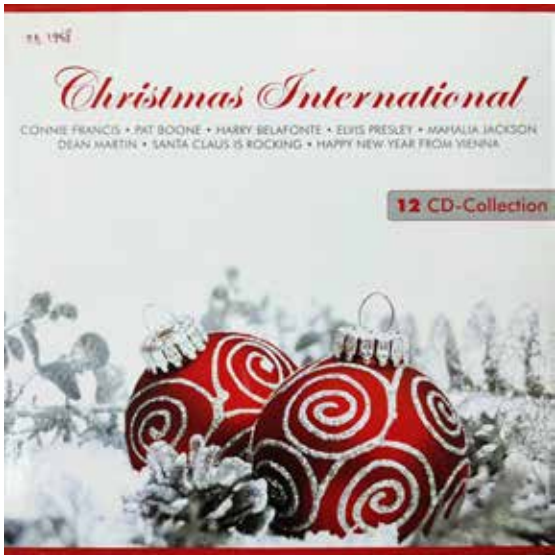

Johann și Josef Strauss, Franz Lehár asigură mare parte din bucuria colecției. *It's Cristmas Time*, *Winter Wonderland*, *Christmas is Coming*, *Silent Night*, *Holy Night*, *Be Home for Christmas*, *Merry Christmas Baby*, *Here Comes Santa Claus* sunt mesajele transmise.

Melodiile se încadrează între 2 și 4,5 minute și se pulverizează în eter într-o cromatică sonoră rafinată, în consonanță cu sărbătoarea de referință, creionând în sufletul ascultătorului o bucurie irepresibilă.

Irina ENE

DE VĂZUT

GIFTED

Punând laolaltă actori frumoși și expresivi, un subiect interesant, replici inteligente și un cadru natural plăcut, poți crea un film *dăruit* succesului. În această matriță consider că se încadrează filmul ***Gifted***, apărut în 2017, în regia lui Marc Webb și scenariul lui Tom Flynn. Este un film care își dezvăluie frumusețea de la bun început și care te ține curios pe tot parcursul lui, fără a crea însă tensiuni obositoare. Subiectul este unul posibil și poate tocmai de aceea, combinat cu firescul actorilor, te îndeamnă să intri în joc, punându-ți la rândul tău unele întrebări.

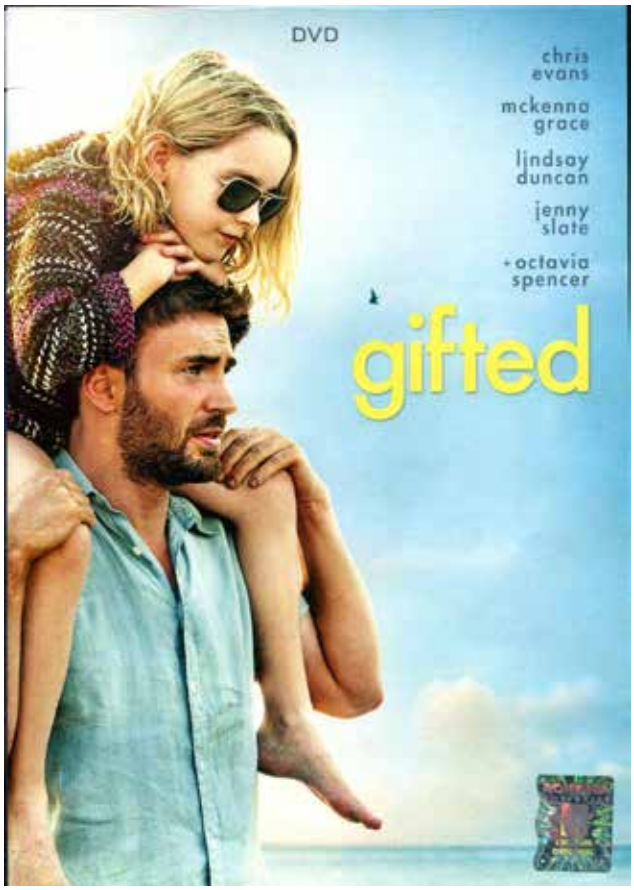

Mary (Mckenna Grace), mica protagonistă a filmului, este rodul unei greșeli banale de viață, dar și beneficiara poverii geniului matematic, într-o familie în care genialitatea este transmisă transgenerațional, pe linie maternă. La patru ani de la debutul său actoricesc, Mckenna Grace joacă cot la cot cu câștigători de Oscar și o face cu succes.

Filmul reprezintă o lecție de viață, așa cum este ea: cu bune și rele, din care nu lipsesc dramele și conflictele de familie. Sunt expuse la vedere greșelile ce se pot face chiar și în sferele înalte, la care jinduiesc mulți. Contrastele sunt și ele prezente. Ai putea crede că într-o familie în care genialitatea este la ea acasă, există armonie și suficientă inteligență pentru a lua deciziile corecte, însă țesătura filmului ne arată unde duce exigența extremă și intoleranța (mama care îi întoarce spatele fiicei, când aceasta rămâne însărcinată, pentru că era o situație care nu făcea parte din planurile ei). Ni se relevă, totodată, care este prețul succesului și amărăciunea promisiunilor nerespectate, dar și ce rol important joacă normalitatea și bucuria lucrurilor simple în viața unui om.

Prestația delicioasei Mckenna Grace este rotunjită de cea a actorilor consacrați: Chris Evans (Frank Adler), Lindsay Duncan (Evelyn Adler), Octavia Spencer (Roberta Taylor).

O importanță deloc de neglijat o are coloana sonoră, prezentă uneori cu discreție și delicatețe, alteori mai îndrăzneț, catalizând buna dispoziție.

Cu siguranță, fiecare dintre noi s-a întrebat, măcar o dată: *cum e să fii genial?* Pe durata celor 97 de minute, spectatorul își va putea răspunde la întrebare și va ști de ce parte a baricadei ar vrea să se situeze.

Irina ENE

Ileana Pascu s-a născut la Ocnița, s-a căsătorit la Moreni, județul Dâmbovița, apoi s-a mutat la la Madrid. Poezia i s-a înfiripat în suflet încă din clasele primare, fiind susținută de familie și de profesorul de Limba şi literatura română. A participat la diferite concursuri internaționale, iar poeziile sale au apărut în numeroase publicații de profil (ziare, reviste culturale și antologii).

Este membru al Cenaclului ASARS (Asociația Scriitorilor şi Artiştilor Români din Spania-Madrid) și al altor Cenacluri virtuale, de asemenea membru al Societății Culturale *La Tierra Tracia – Asociación Romanati*, Alcalá de Henares și autoarea volumului de poezii *Aripi frânte* - editura *Bibliotheca*, Târgoviște.

Declin

Mi-e noaptea dor și ziua călătoare
Mi-e haina grea și sufletul
Ca piatra din izvoare ca plumbul…
Doar gândul mă înalță speranțe și iubiri
În punctul de zenit
Și fluturii mă poartă în cor cântând din aripi
Și-nnobilând privirea cromatica lor zare
Se cuibărește-n suflet făcându-l să apese
Doar cât un fulg de nea
În gerul… dintre oameni
Mi-e dimineața-n zori cânt de privighetoare
Privindu-i virtual pe cei ce îi iubesc
Dar sticla se dilată și-i deformează-n soare
Nu pot să îi ating… nici să-i îmbrățișez
Și timpul nu ne iartă
Trece din viața noastră
Şi pierdem dezmierdări copilării… în van…
E joaca picilor îmbrățișări nocturne
Şi mângâieri pe suflet
Poveştile cu zâne plimbările în parc
… mi-e dor… dar ce să fac
Preocupări cu sacul petrecem zi de zi
Și noi trecem prin timp fără să ne dăm seama
E vară și-i frumos…
Un curcubeu se-adapă din Marea ochilor
Cotrobăind prin minte
Și tresărind… sfios

Tu frunza mea

Pe ramul înflorit
Te-acopăr cu iubire
Căldură îți voi da
Un strop de fericire
Cu roua dimineții
Îți voi mângâia viața
Parfum voi adia
Și risipi-voi ceața
Ce te va-nconjura
Cu susurul din frunze
Când vântul va bate
Îți voi cânta pe strune
Pe braț te voi culca
Tu frunza mea de-amor
Eu floarea ta de dor
Din primăvară-n toamnă
Uniți suntem pe ram
Doar iarna ne separă
Şi rodul din hambar
Din nou în primăvară
Să înflorim frumos
Tu frunză frunzişoară
Eu boboc prețios

Rugă
Două veacuri și patru anotimpuri
Ți-am dăruit ofrande
În ziua morților...
Mai lasă-mi dorul
Să urce dealul
Acolo unde cucul cântă
A floare de salcâm, miroase
Și-n poartă, mă așteaptă o mamă!

Lunea luminată
Dimineți de cristal
Din vise-nfiripate
Și lumini din Lumină
Pe sub aripi ne poartă
Printre zori ne rotește
Briza, dulce speranță
Credință, mântuire
Poftă de viață

Mă doare timpul
Mă doare timpul...
Ce cade din clepsidră
Cu fiecare an ce trece
Și viața ne-o petrece.
Ne rămân tot mai puțin
Zile ce ne aparțin
Unele par a fi clipă
Ce se scurge-n pripă
Altele par a fi veac
Timpul – nu ne mai e leac!
Cu bune sau mai puțin bune
Tot ce petrecem în lume
Dispare, trece, se duce
Bătrânețea ne ajunge
Și lasă brazde adânci
Ca-ntr-o cremene de stânci
Tristeți, bucurii, ce-avem
Tot ce-n viață petrecem…

Mă doare timpul… Și anotimpul…
Ce mi-a-ntrerupt îmbrățișările
Și a produs schimbările
Și mângâierile… Și satisfacțiile…
Timpul… care a adunat dor
Cu dor, de suflet agățător
Sunt prizonier în timp
Trăiesc în contratimp
Prizonier în viață
Însă, cu un gram de speranță…
Mă doare timpul…

Toamna
Au ruginit frunzele-n vii şi poamele sunt coapte
Pădurile s-au despuiat și șuieră în șoapte
Şi vântul a-nceput s-adie puțin mai friguros
Şi ploi mai reci şi zgomotoase... s-a dus timpul frumos

Sosit-a toamna cea bogată cu veşminte arămii
Şi bruma-ndată o să cadă brodând natura-n văzul lumii
Hambarele de rod sunt pline
Se-așteaptă consumate
În iarna ce îndată vine s-avem pe-ndestulate

Şi flori frumoase la tot pasul
Privirea ne-o încântă
Iar păsările îşi pierd glasul
La primăvară ne mai cântă

Şi fiecare toamnă frumos colorată
Umezită de ploi şi bătută de vânt
Înviorează aduceri aminte
Răstălmăcește nebună prin gând

Oricare clipă ce trece ne unește mai mult
Şi blestemata distanță dispare-ntre noi
Şi timpul îngheață de la viață cerşind
Tumult de putere speranțe nevoi

Ileana PASCU

Director și editor: Dragoș Adrian NEAGU, manager Biblioteca Județeană *Panait Istrati* Brăila
Redactor-șef: dr. Eduard Claudiu BRĂILEANU
Redactor: Leonard NECULAE
Secretar de redacție și corector: Roxana NEAGU
Copertă și tehnoredactare: Laurian ONOFREI
Colaboratori: Adelina Georgeta DOZESCU, Natalia PÎNTEA, Silvia POSTORONCA, Bobi LAZĂR, Adriana BURLACU, Adriana TOMONI, Lucian DOMȘA, Tatiana SPÎNU, prof. Liviu CHIFANE, prof. Aura PARASCHIV, Monica ANDRONESCU, Sânziana GHIȚOI, Irina ENE, Ileana PASCU.
Adresa redacției: Piața Poligon nr. 4, Brăila. Telefon: 0239 619 590, Fax: 0239 619 588, e-mail: luceafarul@bjbraila.ro
Ilustrațiile prezentului număr sunt fotografii ale lucrărilor artistului Bobi LAZĂR.
Autorii își asigură întreaga responsabilitate pentru materialele publicate.

ISSN 2601-8101
ISSN-L 2601-8101

Editura Proilavia, 2022